

R M K I.

1326

The image shows the front cover of an antique book. The cover is bound in a green material, possibly leather or cloth, which is heavily worn and discolored. A large, ornate gold-tooled pattern is embossed on the cover. This pattern consists of a repeating diamond or lozenge shape, each containing a stylized floral or foliate design. The background of the cover is a mottled green, and the gold tooling is a deep, aged gold color. The edges of the cover are frayed and show the underlying board material. In the top left corner, there is a small, rectangular, light-colored label with a dark border. The label is divided into two sections: the top section contains the text 'R M K I.' and the bottom section contains the number '1326'.

XLIII. f —

B. M. K. I.

1326

1. peld.

Telg.

Bibl. Hung. Janke.
I. ord. 2.

VALASZTOTT
NYIL,

Avagy

A' IO'

IGYEKEZET

Mellyet

A' KERESZTYENEK

ÜDVÖSSEGERE,

Kibocsátott

A'

JESUS

ZASZLOIA ALAT VI.

TEZKEDŐ

Tíszrelendő

P.TARNOCZY ISTVAN,

A'

Superiorok engedel-
méből.

Nyomtatott Bétsben,
Cosmerovius János ö Eölsége Ud.
vari Könyv-Nyomató bötüivel.

1685.

TEKENTETES, ES
NEMZETES LOMNICZAI
KISSEVITH HORVATH

GYÖRGY
URAMHOZ,

A

GYÖZHETETLEN
ROMAI CSASZAR,

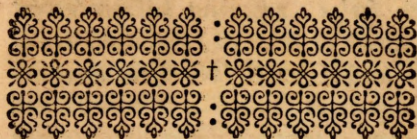
Es

KORONAS KIRALY-
UNK NEMES KAMARA'-
NATSAHOZ, &c.

Uramhoz.

3

AIANLO' LEVE'L.

Ekéntetes, és Nemze-
tes Uram, minek előtte
a' választott Nyilat, avagy
az Istennek tartozó szívünk
igyekezetit a' keresztyén lelkeknek ki-
vánása szerént mindenekkel közönsé-
gessé tegyem, a' te Gryph madarad ara-
nyos szárnya alá folyamodom, hogy an-
nak tollával szárnyára kelbessen, az
Urnak neve dicseretire, és Hirednek s-
Névednek világ végezerig fen-maradá-
sára, és üdvösségednek nagyobb koro-
natára s-érdemire. Azon kívül-is Isten-
től kölcsön vett, vagy read bizattartott
íveidat, tartozó képpen mint a' jó, és

A 2

bü

hív szolgál, naponként laistrom szerént
Istennek bé mutatod, hogy minek után-
na azokat szükölködök kézei által bé-
szolgáltatod, magad-is a' választottak
közé, mint választott Nyil utánok
ki-repülly é Tündér világból üdvösséges-
sen. Mint hogy mindnyajunknak uten-
nincsen maradandó helyünk, s-mind ad-
dig nem nyughatunk, valami kíván-
ságunk centromat fel nem találjuk.
a' ki maga az Isten. Kibez minden
gondolatunk, kívánságunk, szollasink,
és cselkedetink repülnek: szent Agoston
tanítása szerént: Domine fecisti
nos ad te, & inquietum est cor
nostrum, donec requiescat in te.
A' melly do'got mindennapi példaddal
nyilván meg-bizonyítod, ezt pedig nem
csak öreg korodban, de kicsinségedtől
fogva, mind eddig gyakorlottad. Hogy
pedig jobban alkalmaztatnád magadat,
a' szelid tudományokon által kelvén,
a' nehéz, és kemény élő tudományokra
ad-

adtad magadat, úgy mint az Aristote-
les Peripatumában bölcsesség tanuló hely-
lyre: kinek pallya futásán a' Borostyáan
első koszorúját dícséretessen el nyerted.
Igy meg-koronázzván Oskolabeli tuda-
mányodat, az Országunk törvényé-
nek folyására szomi elmeddel leg ottan
siettél, hogy elsőben-is Istenednek, ha-
zádnak, felebarátodnak, alkalmas
subjectumma tehetnéd magadat. A'
mint-is mindgyarást akkorbeli Orszá-
gunk Palatinus Urunktól Secretárius-
ságra hivatattál; a' honnan csak hamar
a' Tekéntetes, Nagyságos Nemzetes Ma-
gyar kamorára, ugyan azon Tisztre
választattál: annak utánna a' Consi-
liariusságra harmadik Ferdinánd Romai
Császár Urunk, és koronás Királyunk
eö Föliségétül méltán fel-magasztaltat-
tál. A kibén hiúségedet, serénységedet,
okos bölcsességedet sok rendbéli nehéz,
és súlyos commissiókban, s-Expeditiókban
mind eddig meg-mutatad, hátra tévén

a' Privatumot, a' közönséges jóban
ily koros üdöben-is, és tördött alla-
patodban téli erős üdöben, most actu
sem számod fáradságodat Felsőges Urunk
belső Tanácsával Méltóságos Abele U-
rammal.

Nem hozom itt elő fő, és elmés
tanács adásidat, a' kikkel mind Tiszted-
ben, s-mind azon kívül-való alkalma-
tosságokban minden rendbeli Statusban
lévőket tápláltad, segétted, s-most
sem szünsz meg ettül, a' jó igyekezettül.
Ezen gyors és hamar elmédet, és jó igye-
kezetedet jelenti Nemzetes Czimeredben-
való Gryph madár, kinek négy lábú se-
rényiségét, a' két szárnya segéti, úgy
annyira, hogy mind a' földön, s-mind az
égben eggyaránt jár, és fáradoz; az az,
a' világi tudományodat a' mennyei tu-
dománnyal, és igazsággal meg-eggyez-
vén minden szükölködőnek kész vagy
segetségére: dum & quando. De
még ez sem elég, hogy elmés, és bölcs
tanácsid-

tanácsiddal igazgatni segéted Országunk
tárházat, s-felebarátodnak azzal kész
vagy szolgálattára, de még mindene-
ket, a' kik hozzád folyamodnak bőv a-
dakozásoddal-is elő menetekre igyeke-
zel, a' mellyet említett Gryph madarad-
is aranyos koronát tartván, nyilván-
mutattya. Es ezért az egék Ura örökké-
való koronával meg jutalmazza, sok
adományidat, és jószágos cselekedetidet
Nem hozom itt elő a' sok szerzetesekhez
való jó téteményidet, eggyet mind azon
által el-nem halgathatok, a' mitt a' Po-
sonyi Collegiumunkal méltóztattál cse-
lekedni; midőn drága szép rendes ker-
tedet, s-házadat, annak alkalmatos-
ságára proprio motu szerelmes Né-
hai Nemzetes Francisca Rakoviczky ha-
zás társoddal eggyet értvén adtad, és
aiándékoztad örökké-való halá adásunk-
nak jutalmával. Ezt bizonyára igen-
bölcse, és Istenessen cselekedted, hogy
az ideig való kertedet, s- földön-való
házadat, a' Paradicsom kertével, és az

örökké- valóságnak házával meg-cse-
rélted.

Illyen biztomban, (a' ki sok jó a-
karatodat vettem) bocsátom én-is, a' jó
igyekezetnek Nyilat hozzád: kerlek ne
nézz csekély voltára, hanem a' jó akara-
tú igyekezetemre, kinek gyümölcset az
után-is meg-látod, mert ezzel a' vá-
lasztott nyíllal sokan meg-sebesednek az
üdvösségre, kiknek sebeiüül nagy érde-
medre foly-ki s-lelked üdvösségére a' su-
ralom és a' dicsőség, Mert te adtál aboz
Nervust, és aranyos íjat, a' kinek ereie
által a' világosságra ki repülttettem.

Kegyelmednek Alázatos
Kaplánya.

P. Tarnóczi István,
Societatis JESU.

VALASZTOT NYIL,

A jó

A JO IGYEKEZET.

A jó

Igyekezetrül, és annak MIVOLTARUL.

ELSŐ RESZE.

Zsents Attyák, ed-
gyüt az derek tudós,
és okos lelki, és men-
nyei életnek Tanítóí-
val egy vélekedésben vannak,
hogy tudni, illik az Igyekezet,

A 5

lelke

lelke és élete a' mi cselekedetünknek, a' kitől minden érdemeket, és méltóságokat vesznek, úgy, hogy, az igyekezetnek mivóltátúl a' cselekedetis minemüé tétetik, bőcsültetik : Ha jó az Igyekezet, és fél emeltetett, tehát az cselekedet-is jó, és fel magasztalva lesz, ámbar magában a' dolog igen kisdéd, és alábvaló-is mind azon által hasonló jóságra, és méltóságra emeltetik, és ugyan azon garadicsára a' tökéletességnek helyheztetik : Hogy ha pedig az Igyekezet rossz, és semire kellő, tehát a' cselekedet-is hasonló állapotban marad, jól lehet az emberek szeme előtt, nagynak, és méltóságosnak latzatik lenni. Az Igyekezet hasonló a' mesterféges Csigához, a' kívül, az építő Mesterek élnek, kinek segetsege által a' legnagyob faragot kövek és nehéz terhek kevés erő-

erővel nagy magas helyekre emeltetnek, a' kik más képpen semmi erővel fel nem vitethetnének, hanem csak a' földön kellenék heverni. Micsoda egy pohar víz? Magában igen kevés, és meghevett dolog, mind azon által ha az, egy szükölködő embernek jó igyekezettel nyuitatik; (a) *Amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Nagy érdemére válik. Mi lehet az embereknel közönséges, s- azért nem igen nagyra becsölendő, mint az étel, ital magában? mellyben hasonló vagyunk az oktalan állatokhoz, és azért ezekhez hasonló cselekedetek magok alá- valóságokra nézve, csak a' földnek színyén hevernek : hogy ha pedig a' jó igyekezet hozzájuk érkezik, a' ki az mesterféges lelki csigára köti, leg ottan olly magaslan fel vitettetnek, hogy az egyeket-

A 6

is

is felől halladgyák, és az Isten-
széke eleibe föl emeltetnek:
hogy ott érdemek szerént az ö-
rökké-valóságban részesüllye-
nek. Viszontag pedig, ambár
valaki erős bűntet tartsan, vízel,
és száraz kenyérrel, minden jó-
szágát az szegények közé osztja.
Predikálásával az egész világot,
meg-térétse, hogy ha mind eze-
ket híváságos dicsőségért cseleke-
fzi, csak mind semire kellő, és
héiában való, és nem hogy ez
által valamit érdemlene, de még
inkáb vétkezik, és azért bünte-
tésre méltó volna. (a) *Martyrem
non facit poena, sed causa*, nem a kin
teszi a' Mátyromot, hanem az
oka, a' miért szenved. Régi do-
log, és az szent Attyáknál közön-
séges példa beszéd; *Christus Domi-
nus cum latronibus crucifixus est*, szent

Ago-

(a) August. in Psal. 34. Greg. lib. 2.
Epis. 36. Cyprii alijque. Aug. Epis. 30.
ad Bonifa:

*Agoston mondása. Sed quos passio jun-
gebat, causa separabat: potest enim im-
piorum similis esse poena, sed dissimilis est
Martyrum causa* Christus Urunk két
latorral fel feszéttetett, mind az
háromnak a' kerezt fán köllöt,
szenvedni, mindenik hasonlő
völt egy máshoz az szenvedés-
ben, de az okra nézve külö-
bözték egymástul, miért szen-
vedtek. Mert az Istentelenek-is
egy kinban lehetnek ugyan, az
Mátyromokkal, s- meg-is hal-
hatnak vélek, de nem ugy, mint
Mátyromok, mivel a' mint em-
létém, nem az kin, és az szenved-
és teszi a' Mátyromot, hanem
az oka, a' miért szenved. Az
Isten erős, és kemény szóval dor-
gálja az zidókat, az áldozatban
való viszsza fordúlt, és gonosz
igyekezetért, a' mint Isaiáknál
olvassuk: (a) *Qui immolat bovem,*

A 7

quasi

(a) Isai. 66. 3.

quasi interficiat virum: Qui mactat pecus, quasi qui excerebraret canem; & qui recordatur thuris, quasi qui benedicit, Idolo. A ki ennékem gonosz, és viszsza fordúlt igyekezettel áldozik, szintén annyit cselekezik, mint ha embert ölné, hogy azzal nekém tessék. A' ki emberi tekén-
tetből juhot áldoz, szinten olly kedves nálam, mint ha egy büdös, férges kuvaszfál kedvesked-
nék. A' ki az én Oltáromon, hízeltetésből tömyént, gyul-
laszt, és az, által nem az én di-
csőfégemet, hanem a' magáét, keresi, nem jobb a' balványozok-
nál, így szól az Isten a' jelen-való
dologról. Retenetes szok ezek,
a' kikből nyilván ki tetzik, a' visz-
sza fordúlt, Igyekezetnek go-
noszsága, hogy még az áldoza-
tott-is, a' mely fölöttebb való fő
cselekedet, annyira el vesztegeti,
és gonoszsággal be tölti, hogy
azt

azt a' leg nagyobb, és czégéres-
vétekhez hasonlová teszi. Egy
szóval válamint egy kereftől né-
ző, és sandal szem, az szép ábrá-
zatot meg valtoztattya, és te-
kénzetlené teszi, úgy a' viszsza
fordúlt igyekezeti minden cse-
lekedetet megh-veszteget.

Hogy igazán meg vallyam,
az aiándéknak az akarát adgya-
meg a módgyát, a' ki annyival ked-
veslebb mentől jobb akarattal,
és kedvel adatik. Seneca mondása
szerént. *Animus est, qui parva extol-
lit, sordida illustrat, magna, & in pre-
tio hábita dehonestat.* A szives, és
jó igyekezető akarát, mindene-
ket nagygyá tészén, még a' leg kif-
sebb dolgokat-is, s- leg aláb va-
lót fel emel és akár melly paraszt
munkát-is meg, meg nemesít.
Vagy pedig meg-alázza, meg kif-
sebbéti, és gyalázatosfá teszi cse-
lekedetünket, a' kik magokban,
drá-

drágák, nagyok, és méltóságos-
 fak vólnának-is. Továb megyen
 ezen Világi tudományó bölcs,
 és az Isaiás Prophéta szovaihoz
 képezt így szól. (a) *Sicut nec in vi-*
ctimis, licet optimæ sint, auroque per-
fulgeant, Deorum est honor, sed rectâ
ac piâ voluntate venerantium, itaque
boni farre, ac fritilla religiosi sunt; mali
rursus non effugiunt impietatem, quam-
vis aras multo sanguine cruentaverint.
 Az Isten nem tiszteltetik az ál-
 dozatok által, noha Zirossák, és
 ha aranyal be vannak boritva-is,
 hanem a' jó kedvő akarát tiszte-
 li, és böcsüllí ötet, azért nem
 kevés tisztelettel illetik ötet, az
 Jámbor, Istenes életű emberek,
 a' kik ió, és igaz akaratból, egy
 marok lisztecskét, vagy egy da-
 rab kalátfot áldoznak az eő Ne-
 vében. Ellene pedig az Istentele-
 nek le nem mossák vérkeknek un-
 dogságít, se a' fel gyúllatt Isten-
 nek

(a) Lib. de Benef. cap. 6.

nek büntető haragiát el nem ol-
 tyák, ha szintén az Istennek min-
 den Oltárit ezerni erzer vágó
 ökröknek, és borjúknak vérével,
 mint sebes, és mély patakkal áraszt-
 tatnák-is; Így van a' mi dol-
 gunk is, mert akár melly kicsiny
 aiándék-is sokkal kedvessebb mi-
 nálunk, ha jó szível, s-jó kedvel
 adatik, hogy nem akár melly
 nagy drága aiándék, á kit izetlen,
 és mord kedvel nyuítanak kezünk-
 be. *Magis nos obligat*, azt mond-
 gya imént emlétet Seneca. *Qui*
dedit parva magnificè, qui Regum opes
aquavit animo, qui exiguum dedit, sed
libenter, qui non voluntatem tantum
juvandi habuit, sed cupiditatem, qui ac-
cipere se putavit, beneficium cum daret.
 Sokkal többel tartozunk annak,
 á ki kevessebbet ád, de jó szível,
 és vig orczával, s-a' ki többet adott
 vólna, ha tehetségében lőtt vol-
 na, a' kinek nem csák akarattya
 vagyon,

vagyon, az adományra, de buzgó kívánsága, a' ki nagy gratiának tartya, ha valamit adhat, és ha valaki méltóztatik valamit tőle el venni, ez ilyen adományon embernek nagyobb háláadásfál tartozunk, hogy nem mint másnak, a' ki nagob aiándékkal gazdálkodot. *Sed dubitavit, sed distulit, sed cum daret ingemuit; sed superbé dedit, sed circumtulit, ambitioni dedit non mihi.* De tiszfzer forgatta kezében, egygyik időtől másikra halasztotta, végtére unalmason, és kedvetlenül adta, mint ha erővel ki fatólták volna tőle, olly nehezen vált el tőle, a' mellett pedig, annyira vitte a' dolgot, és olly nagy hirrel nyuitotta kevélségből, minden ember láttára hogy nyilván lenne mindeneknél az eö adománya, és hogy eö volna azok közül, a' kinek az aiándék meg nem égeti az kezét. Min.

Minden aiándék ha még annál nagyobb-is, ha illyen módon, és kedvetlenül unalmasan, és vonatva s-discekedve adatik, minden bérir, árrát el veszti, s-el kedvetlenüléti: ellenbe pedig akár, melly kicsény legyen-is, a' mint eléb mondám, sokkal kedvessebb, és nagyobb böcsületre méltó. Es így csak az egy akaratra igyekezeti az, a' ki mindeneket nagyra emel, és böcsületeffé, avagy kicsinnyé, és megh vetendő é téfzen. A Christus mondása, (a) *Lucerna corporis tui est oculus tuus, si igitur oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.* A Világosság az, melly az te testednek járásában, és kelésében világoskodik a' te szemed, ha ez tiszta, és rendes, az égész testednek jóvára valik, a' kihez az égész tagiaid alkalmasztarttyák magokat, tisz-

(a) Matth. 6. 22.

tisztekben, járáfokban: ha pedig a' szemed rendetlen, és tisztátalan, tehát a' testednek állapottya attúl különböz, a' lábaid botlanak, s- tétováznak, feied reszket, a' kezeid ide s- tova motoznak, az egész testednek romlásával. Az szent Atyák, edgyüt a' szent irás magyarázó Doctorkokkal azt tartják; hogy a' mi édes Uduözétönk, ez által, azt akarta mondani, minémü ereie, és munkálkodása legyen az Igyekezetnek, tudni illik: valamint hogy a' szem, a' több tagokat, igazgattya világosságával munka jokban, így az igyeketis minden cselekedetünket vezeti, és rendeli. Az egygyütyi szem, a' jó Igyekezet, a' ki egésztestünknek, avagy minden cselekedetünknek mi voltát meg világosítja, és fényessé teszi, még azokat, a' kik magokban se jók, se rosszszak,

az

az Isten szemei előtt igen fők, kellemetessék, és tekintetessék lésznek. A rossz, és czipás szem, a' gonosz Igyekezet, a' melly minden cselekedetünket meg homalósította, és azokat a' szerétséggel be vonnya, ez szerént Hipocrates-is ezt tanította, hogy az egészséges avagy, beteges szemnek állapattyaából, (a) az egész testnek constitutióiát, s- minémöségét észébe veheti, és megismérheti az Ember. Így az Igyekezetnek mi voltából a' mi cselekedetünknek állapottya-is ki tetszik, innét vagyon, hogy midön a' Mennyei legyes a' magaelegyessét meg akarná dicféni, s- annak szépségét le írni, leg főképpen a' szemeinek szépségét, dicféni, ugymint az eö Igyekezetit, mint egy kút fejét a' kitől származik minden benne- való jószág,

(a) Lib. 6. Ejusdem scit. 4.

jóság, és tökéletesség. (a) *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.* Mert azt mondgya, nézzed melly szép vagy édes legyessém, édes Atyámfia, a' te szemeid galamb szemei. Három kiválképpen való okból hasonlítja az eö szemeit, a' Galamb szemeihez. Első az, mivel az ő testamentomban, a' mint némellyek tanítják, mikor a' galambot áldozatra hofzták volna, tehát a' fő Pap leg először-is a' szemeit vizsgálta meg ha tisztáké, vagy sem, ha azokat tisztáknak, és szépeknek találta lenni, tehát az egész galambot szépnek, és méltónak az áldozatra ítélte lenni. A kiből nyilvánabbá válik, hogy az Igyekezetről származik minden cselekedetnek jósága, és mivolta. Másik oka az: hogy a' Galamb

a'

(a) 1. Cant, 14.

a' tisztaságnak jele, és együtt tököre, az együgyűségnek-is, és igaz szeretetnek, a' melly három tulajdonfág, a' Mennyei Iegyesben fel találtatik. A Harmadik oka az hogy ez a' Sidó szó, a' kivel az ártatlan galamb neveztetik, annyit téfsen, mint fofztani, f-erővel el vonni, ezen okból némely Doctörök ezen szók helyet, *Oculi tui Columbarum*, ezeket teszik; *Oculi tui rapientes, depradantes, vim inferentes.* Mint ha azt akarta volna mondani, a' Mennyei Iegyes, édes Atyámfia a' midön én, a' te szemeidet a' galamb szemeinek nevezem, nem mást értek raita, hanem csak a' tizta, igaz, jámbor, és tökéletes együgyűséget minden cselekedetidnek és igyekezetednek, a' mellyel mint egy, erőszakot teszesz raitám, meg fofztván szivemtül.

Szent

Szent Gergely Pápa amá Job szavairól szólván : (a) *Super quo bases illius solidatæ sunt*, igen szépen magyarázza az Igyekezetnek nagy voltát, egy más hasonlatossággal mondván : *Bases unius cuiusque animæ, sunt intentiones sue*; Nam sicut fabrica columnis, columnæ autem basibus inniuntur, ita vita nostra invirtutibus, virtutes autem in intima intentione subsistunt. A mi lelkiünk lábainak fundamentoma, és oszlop talpa belső indulatok, és igyekezetek, a' mellyek által a' cselekedetekre indétattik, és fakad. Mert valamint hogy, az épület az Oszlopokon áll, az Oszlopok pedig a' talpokon állapodnak-meg, és attól hordoztatik, így vagy a dolga a mi lelki, és üdvösségünk épületinek, a' melly tökéletes cselekedeteken építettett. A jószágos erkölcsök pedig,

(a) Job. cap. 38. 6. D. Greg. moral. lib. 28. cap. 6.

pedig, a' jó igyekezeten állapodnak meg és erőssen öszve foglaltatnak. Mivel pedig irva vagy, hogy senki más, fundamentomot már nem vethet, a' Christuson kívül, a' mellyet ő régen vetett. (a) *Tunc bases in fundamento sunt, cum intentiones nostre in Christo roborantur*. Akkor állanak erőssen, az Oszlopok talpai erős fundamentomon, a' midőn a' mi lelki indulatunk, és jó Igyekezetünk a' Christuhoz foglaltatik: De ez még nem elég, hogy az Oszlopok fön állanak, és azokon nagy derék, királyi épület végben vitettet, hanem hogy az Oszlopok lábái jó fundamentomon, és sínóron, regula szerint állyanak, mert ezek nélkül, akár melly derék épület legyen is, állandó nem lehet: sőt mentől nagyobb, és magassab, annál hamarab egybedől, öszve omlik.

B

Nem

(a) 1. Cor. 3. 11.

Non ergo pensandum est, bases quid sustinent, sed ubi sustententur, quia profectò humana corda, divinitus perscrutantur, non solum quid faciunt, sed quid in operibus querunt. Nem kel azért, nagyra böcsüllen az, a mi az Oszlop talpán áll, hanem a' minémő fundamentomon épetettet. Mert a' mi édes üdvözétünk, nem csak a' cselekedeteket vizsgálja, hanem, és legfőképpen azt, a' mit az ember azok által keres, és, a mire Igyekezik; eddig Szent Gergely. Szent Agoston-is még jóval ennek előtte, hasonló igyekezetben vala. (a) *Bonum Opus intentio facit, non valde attendas, quid homo faciat, sed quid cum facit, aspiciat quò lacertos optima gubernationis dirigat.* Minden cselekedet az Igyekéztől veszi maga jószágát, nem szükség arra fokot vigyázni, a' mit az ember cselekekszik, hanem miért cse-

(a) Præfat. in Psál. 31.

cselekeksi, és mire igekezik: az hajó, arra hajól, fordúl, a' merre a' kormányozó haittya, úgy a' mi cselekedetünk-is az Igyekéztől igazgattatik. Esigy mind ezekből ki tetczik fel tett tárgyunk, kezdetin írásinknak, hogy tudni illik igen sok áll, a' jó Igyekезeten mivelhogy ez minden cselekedetünknek mind jóra, s mind gonoszra való jele, béllege, s érdemünknek minn egy pecsét, és adós levele; avagy inkább cselekedetünknek, böcsi, és minden ékeffége.

MASODIK RESZE.

Két Evangeliumbéli példa, avagy hasonlatosság, és annyi igazság szerént való cselekedet, azoknak meg erőltetésére, a' miről imént szóllottam.

Az első hasonlatosságot veszem a' kovászról, a' melyről

ről Christus Urunk következendő képpen szól. Hasonló az Isten Országá, a kovászhoz, a melyet az Aszony három mézt lisztben kevert, valamég az egész tészta meg nem kél. Ez a kovász jelenti az Igyekezetet, mert valaminthogy a kovász nélkül a tészta, ha még annál szebb, tisztább liztából volna is, mindazon által semmire kellő, s-haszontalan, semmi izü, hideg, és csak olyan, mint egy meg-holt test, mihelyt pedig a kovászal öszve keverik, s-aval öszvé szerződik, s-mint egy egygyé lészén, mingyárt meg melegszik, töle, meg kél, és jó izzad néki a sütésre alkalmatossá teszi. Hasonló képpen, minden dolog, és munka, a jó Igyekezet nélkül, ha még annál jobb is, tettető képpen csak semmire kellő, ha pedig evel öszve egyeledik, igen jó, és kellemetes. Es
 hogy

hogy ha a kovász minden részeivel a tészta öszve nem keveredik, és égyessedik, tehát az a része, a tészta, csak hidegen, izetlenné, és holtá marad. Így az egész napon-való cselekedetis, fók, gondolatok, ha az igyekezettel nem éllednek, csak, halottá, és haszontalanná válnak. Annak okáért szükséges, hogy ezt a lelki kovászt, úgy mint a jó igyekezetet, ebben a három méztben való lisztben, avagy tésztaiban, sóban, czelekedetben, és gondolatban egyeléstük, és jól öszve gyuriuk hogy minden részeit el-jária, és csak egy kis részetskeyé se maradjon a nélkül.

A másik parabola, avagy hasonlatosság: Hasonló Mennyeznek Országá, a Gazda emberhez, a ki idein reggel nap számofokat ment fogadni szőlőjében.

és azokkal meg szegődven ; kilencz orakor megént kiméne, hogy másokat fogadgyon, ezt cselekefzi vala délkort-is, három orakor, és estve felé-is, ött óra táiba éppen nap nyugott felé, és küldé vala cöket az ő szöleiébe, munkára, eltelvén a' nap, meg hagyá à sáfárának, hogy mindeniknek egyaránt meg adná à napi bért, és hogy az utólsótúl kezdené, az elsőig. *Incipiens a' novissimis*, egyikének annyit, mint a' másikának. Ez által a' mi édes üdvözétönk, azt akarta tuttunkra adni, à mint à szent Irás Magyarázó Doctorok jelentik ezen hasonlatosság által, hogy eő nem annyira nézi az üdvönek hoszát, a' munkában, és cselekedetben, hanem inkább, a jó akaratot, és igyekezetett, a' melyből származik a' cselekedet, a' mint nyilván ki tétzik a' nap számosok ki fizetése-

tésébül, midön az utólsóknak annyit adatott, mennyit az elsőeknek, sőt a' fizetés rendiben elsőkké lőnek, noha csak egy óráig dolgoztak, mert később fogtak a' dologhoz, a' mások pedig a' napnak süllyán, és süttö melegen erőssen dolgoztak vala, à mint irétféges panaszokbul ki tétzik. *Hi novissimi una hora fecerunt, & pares nobis illos fecisti, qui portavimus pondus diei, & astus.* Az egyenlő fizetésnek, az egyenetlen munkáért, oka ez : mivelhogy az utólsók munkáiokat iób igyekezetbül, és akaratbúl vitték végben, hogy nem mint az első, és azért annyit érdemlettek, egy óra alatt, à mennyit, amazok egész nap, sok izadással és nehéz munkával. Most lépünk a' Historiabéli cselekedetekre.

Az első historia, amá szegény nyomorúlt Aszfzonyrúl, ki tizen-

két észfendeig a' vér folyástul nyomorgattattot, és semmi orvossággal előbenyi egészségére nem juthatott valamég a' népnek fokassága közé, à ki Christus Urunkat követé vala, minden ereivel nem szorúlt volna, végtére à ruháia prémét érvén, a' kívánt egészségére juta: és a' mikor Christus Urunk fel kiáltott volna, kicsoda éréntett-meg engem? csudálva felelének neki az Apostolok. *Præceptor turba te comprimunt, & affligunt. & dicis quis me tetigit?* Mester olly nagy tolongása, és szorongatása közöt à népnek, hogy kérdészheted, ki illettett, engem? A kire megh felele a' mi édes üdvözötök, nem hejában kérde, mert valaki úgy illettett engem, hogy érzékenyem szerint erő ment-el tőlem, a' kit meg halván az Afzszony állat, az üdvözötök lábaihoz bo-

borúlt, nyilván meg-valván, mi történt vele. Ebbül a' cselekedetből, azt vehettyük észünkben, hogy noha ebben az tolongásban, és szorongatásban sokan illették Urunkat, mind-azon álltal csak ennek az Afzszornynak illetéséről téfzen emlékezetet, a' többivel nem sokat gondolván, mert ezek csak testek szerént illették, ide stova tolongássokkal, è pedig nem testi, hanem lelki mód szerént, nagy erős hittel, mély-séges alázatos imádó böcsülettel, tisztellel, erős reménységgel, és igen fő igyekezettel illette cötet. Azért mongya-vala szent Agoston. (a) *Tangit Christum fides, premit eum turba multorum.* Sokan vannak à kik az Urat érik, mutatván, mindha sokat cö érette fáradoznának, és sok jókban foglalatoskodnának csak hogy

B 5

igen

(a) Serm. 6. de Ver, Domj.

igen kevesse vannak abban a' fokaságban, á kik ötet igaz hittel, és igyekezettel illetnék. Innét, vagyon, hogy szokszor a' Templomban, a' keresztyének fokasága öszve gyűl, és imádkozik; fok szerzetesek együt, az eö reguláiok, és hivatallyok szerént, szent dolgokban fáradoznak, holott pedig az Isten néha csak egyet halgat meg, a' többinek imádságát, és cselekedetét, csak semminek böcsüllí; azokra vetvén szemeit, a' kik igaz tökéletes akaratból, és igyekezetből follyamodnak hozzáia, és azzal illetik, az eö szívét. A' többi pedig, csak külső képpen illetik eötet, mert a' ió igyekezet nélkül járúlnak hozzáia, és azért, csak inkább boszontyák eötet, alkalmatlankodván körülötte.

A másik históriát, hozza elő zent Márk Evangelista, ama szegény

gény alamisfnás özvegy Afzonymul. Mert a' midön üdvözétönk á Templomban, az alamizna ideiön állana, hogy meg láthatná, kik mennének az imádságra, és az alamisfnálkodásra, és midön á gazdagok teli markokkal, bőven hánnák a' pénzt, a' ládába, végtére juta a' szegény özvegy Afzonym is, ki vévén két batkát sebéből; *duo minuta* és tévé eöket nagy áitatos, jó akaratú igyekezettel oda. Mellyből okot vévén Christus Urunk, az Evangeliombéli igáffágnak ki-teriesztésére, a' ki fölöttéb, igen nagyra böcsölendő, így szolla Tanítványihoz. *Amen dico vobis, quoniam Vidua haec pauper, plus omnibus misit, qui miserunt, in gazophylacium*: Bizony mondom nétek, ez az szegény Özvegy Afzonym többet adott, a' kincses, Egyház ládáiaiban, hogy sem minnyáian. Mi lehet,

vallyon az oka, ezen mondásnak, és Christus csudálatos itéletinek, a' kit üdvözétönk maga tött felöle, és nyilván ki mondotta? bizonyára ezt külső szénről eszébe nem vehette, mert a' Gazdagok fokkal nagyobb, és bővfeiges bálamiznákát adtak, hogy nem mint ez a' nyomorúlt két filléres Özvegy Afzszony. Tehát a' belső lelki állapotból köl ki hoznunk, ezt a' csudálatos külömbféget, úgy mint a' belső lelki indulatból, és igyekezetből. A' mint szent Cyprianus szól felöle. *Vidua cum videret Dominus, non de Patrimonio, sed de animo, opus ejus examinans, (a) & considerans non quantum, sed ex quanto dedisset dixit: Vidua ista plus omnibus misit.* Az Ur a' szegény Afzszony alalmisnáiát, úgy mint két fillérét, nem külső képpen, böcsülte nagyra, hanem bel-

(a) Trac, de Elem. & Oper,

belső érdemire néze, és a' jó igyekezetnek méltóságára tekintve, f abbúl hozta ki, hogy eö mindeniknél többet adott. A kibül ki tetzik, hogy a' jó igyekezet, minden cselekedetünket, igen fő módon, nagy böcsületre viszi: avagy pedig igen alá való állapotban helheszteti. Mivél eö a' réz fillért nagyobbra viszi, a' fok darab aranyoknál: a' kibül nyilván ki hozhatni, hogy az ember igen kevésfok fokat érdemelhet, és többet fokkal hogy nem mint némelyik fok nehéz, és súlyos fáratlással. Igenis úgy mond szent Ephrem, némely ember igen kevés fáratlással viszen valamely dölgot igen jól végben; Innét vagy on, hogy némely Isten félő, és áhítatos ember fokszor az Istennek kevessebb fáratlással jobban tetzik, és nagyobb kedvet, és grátiát nyer-

B 7

nála,

nála, hogy sem mint más, a' ki tellyes erővel iparkodik, mert az Isten nem nézi külső képpen a' munkát, és a' fáradtságot, hanem a' belső akaratot, és a' jó Igyekeztü indulatot, nem teként arra, mit cselekefzünk, hanem arra, minémö okból, és igyekezetből cselekefzük. A szegény Özvegy Aszfzony, ebben a' dologban nagy példánk lehet, a' ki két filyérrel minden kincses adományú alamisnákat fellyül halladot, (a) és többet érdemlet mindeneknél, eddig szent Ephrem.

Ezen dologban sokkal külömben cselekefzik az Isten, hogy nem mint mi emberek, mert a' vételben, avagy az eladásban kevefset gondolunk azzal, ha jó igyekezete, és belső indulattya tökélltetése az el adónak, a' ki-tül valamit vásárlunk, vagy pedig gonosz,

gonosz, és Istentelen gondolatokban forgattya elméiét, mivel az árú marha, azzál se drágább, se ócsább. Az Istennél pedig sokkal külömben vagon igyünk: mert inkább teként az Isten, a' jó igyekezetti akaratra, hogy nem mint a' külső dologra, a' kinek érdeme belső jó indulatokból származik. Ezen módot írta Samuél Prophéta eleibe az Isten, a' midön Isai névű férfiúhoz küldé ötet, hogy egyikét, az eő Fiai közül királyfágra fel kenné: Isai pedig az öregbik fiat elő álléta, kinek az Ur így szól vala. (a) *Ne respicias vultum ejus, neq; altitudinem stature ejus, quoniam abiectum est, nec juxta intuitum hominis ego judico; homo enim videt ea, quæ parent, Dominus autem intuetur cor.* Ne nézz az eő férfiú ékes termetire, és magas úri személlýére, mert én avval nem gon-

gondolok, nem itélvén emberi mód szerént, a' kik csak a' külső színyérül téfznek ítéletet, és a mi szemekben ütközik; az Ur pedig a' sziveket vizsgálja. (a) Ez irant (a mint szent Nazianzenus Gergely írta, mutattya meg, az Isten hozzánk való jó akarattya, és szeretetit, mivel hogy eö nem kívánnya mi tőlünk a' dolgoknak, és cselekedeteknek nagy vóltat, hanem csak a' nagy jó akaratot, és szívünk igyekezetit, és azzal elégedik meg; kívül vigasztaló tudományt hozhatunk ki, hogy ki ki közülünk elegendő gazdagsággal bővelkedik, a' kivel az Urát Istenét bőven meg-aiándékozhattya, mert nincs olly szegény, és igyefogyot, a' kinek tulajdon szíve nem volna, a' kivel eö, ebben a' kedveskedésben, nagy nyerefféget, és hasznót nem hait-

(a) Orat. 9.

haithatna magának. (a) *Si non habet saccus, vel arca, quod donet habet cor, & voluntas.* Ha nincs ereszényedbe, vagy ládádiban, elegendő vagy szívedben, és akaratodban, a' kívül bőven aiándékozhatfz: Ille vélekedésben vagy Izent Gergely Pápa-is. (b) *Ante oculos DEI nunquam vacua est manus a munere, si fuerit arca cordis repleta boná voluntate.* Senki se búfúlljon azon, hogy, üres kézzel, kényszerítettik az Isten elöt, megjelenni, csak legyen a' szíve tele jó akaratall, mert abból annyi aiándékot vehetki; valamenyit akar, és szüűleges; és e' vala az a' kincses láda, a' kívül amá szegény Özvegy Afzszony vette ki a' drága kincset, a' két Fillért, a' kiért annyit érdemlett. Tehát, mi-is azt cselekedgyük, minden cselekedetünket hasonló buzgólag-

(a) In Psal. 105, conc. 1. (b) Homi. 5. in Evang.

fággal, és aitatoffággal, s. jó Igyekezettel végben vivén: Istenes jó Igyekezettel a két batkánkat, úgy mint a szent Atyák érdeme fzerént, testünk, s. lelkiünket, azoknak cselekedetivel edgyt a mi Urunknak (a) Istenünknek áldozatul be mutatván, hogy tőle mindent érdemellyünk, annak kedvében lehessünk, és eö tőle az örökké-való iutalmat el vehessünk. Most azért menynyünk tovább, és nezzük meg mi módon kelleffék a' jó igyekezetekét gyakorlanunk, és azokban válogatást tennünk.

HAR-

(a) Nazianz. Orat. de S. Joan. Baptist. Scrm. 3. de Puri, Theophili in Man,

HARMADIK RESZE.

A' jó igyekezetnek sokféle módgyáírul, a' mellyekkel élhetünk, jó cselekedetinkben. A jó igyekezetek fokak, és külömb félék, az mellyek kiválképpen három mód-ban foglaltatak.

Háromféle a jó Igyekezet. A Világi, és el-mulandó.

A Z első modgyát a jó igyekezetnek, világiának nevezhettyük: úgy mint a midőn börtölünk, imádkozunk, alamísnálkodunk, avagy más jószágos cselekedetekben foglalatoskodunk, arra a végre, hogy az Istentől valami ideig-való jót, és előmenetelt érdemellyünk, a' minémülehet, tudni illik: testünk egésfége, pörünknek jó ki-menetele, útunk járása, szerencsés, és egésféges; és töb ezekhez hasonló. Ezek

Ezek a jó igyekezetek, jók ugyan, mind azon által a tökéletességre, és jóságra nézve, leg aláb-valók: mivelhogy csak ideig valót, és elmulandót, és azért nem igen nagyra böcsülendőt kívánunk, a mellyekkel szabadon élhetünk ugyan, (a) a mint szent Agoston a több szent Atyákkal tanította, szükségünknek idein: de úgy, hogy az Isten akarattyára, hadgyuk kívánságunkat és csak úgy legyen a mint az Isten akaria mondván: *Non mea voluntas, sed tua fiat*, nem úgy legyen, a mint én akarom, hanem legyen a te szent akaratod, bűnös lelkemnek üdvösségére. Hogy-ha pedig csak leg kisebbben-is lélkemnek kárhozattyára volna, tehát nem vagyok ellen tartó benne; hogy azt ne hallyam, (b) a mit mondot

(a) S. Aug. Epif. ad Pro. Basil. regu. bre. 252. Chys. hom. 29. m. Mat. (b) Lucæ. 22. 44.

dot vala üdvözétünk a Zebedeus két Fiái Annyának; Te nem tudod mit kérsz.

A mennyei, és örökké való Igyekezet.

A' Másikát Mennyeinek, és lelki igyekezetnek mongyuk. Mivel hogy a Mennyei jokra, lelki előmenetelre, örökké való üdvösségünkre rendeltetik. A' midőn valami jószágos cselekedetben foglallyuk magunkat, hogy bűneinknek bocsánottját megnyerjük. Es azért az Isten igazságátúl rendeltetet büntetést elkerülhesük, emez, avagy amaz jószágos cselekedetben tökéleteskedgyünk; emez, avagy amaz kélérteteket meggyözzük, és elrávoztassuk, lelki érdemünket, és kérésünket meg-szorétsuk, a pokolbéli kinokat elkerülhesük, és az örökké-való boldogságot

fágot el-vehesük. Ezek, és ezek-
 hez hasonló Igyekezetek, igen-
 jók, és érdemesek, sokkal in-
 káb az előbbenieknél, mivel ol-
 lyán jókra vágyódnak, a melyek
 jóságát sokkal fellyül halladgyák.
 Azomban arra kell jól figyelmez-
 nünk, hogy a' midőn az emlétet
 Igyekezettől valamit cseleke-
 szünk, és az által valami érdemet,
 és teremtett jót kívánunk ugy
 mint az Isten kegyelmét, avagy
 az örökké-való dicsőséget, hogy
 abban meg-ne nyugodgyunk,
 olyan formán, mint ha ez volna
 mindenestül utólsó végünk, és
 célunk. Mert hogy ha valaki,
 az Istennek nem akarna máskép-
 pen szolgálni, és az eő parán-
 csolattyát meg-tartani, hanem
 csak azért, hogy az örökké-való
 kinoktól meg szabaduljon, és
 az üdvösséget el nyerie, s azom-
 ban nem irtóznék annak meg
 bán-

bántásától, az bizonyára rosz-
 szúl cselekednék, és ső a pokol-
 béli kinokat el-nem kerti né, se
 pedig a mennyei bódogságot,
 elnem nyerné. Mert ilyen mó-
 don nem tartaná az Istent maga-
 utólsó végének, hanem magát,
 és a maga nyereségét, és így az
 Istent tenné ezközül az eő maga
 roszszúl el-rendelt utólsó végé-
 nek, viszfsza fordúlt akaratból.
 Holott pedig mindeneknek előtte
 az Istennek kell szolgálnunk, mi-
 vel eő mindenek fellelte való, ér-
 demű, és arra méltó, az után
 nem tiltatunk attól, hogy ma-
 gunk hasznát-is né keressük, és
 önéki azért szolgáallyunk, mivel
 minden jókat ö tőle érdemelhe-
 tünk. Nem külömben amint a
 szent Jákób Pattiárcha, a Lábán
 szolgálattyaára attá vala magát,
 hogy Ráchel feleségül adassék né-
 ki, kétféleg nélkül, az ő szeme, és
 gon-

gondolattya, leg-fő képpen. Ráchelre vigyázot, à ki szépségéért, és tökéletes erkölcséért, s-maga jó viseléséért méltó valaszeretetre, azután pedig azonszereteriben maga alkalmatoosságát, és előmenetelét kereste, hogy tudni illik ötöt házas Társává tehetné. Hogy ha mi-is az Isten szolgálattyaiban hasonló módon, és állapottal, à mi háznunkat keressük, igen jól cselekszünk igyekeztünk-is fő módon vagyon, à mint más derék szentek-is éltek vele. Minémü vala à királyi koronás Prophétaé à mint è következő szokkál bizonyította. (a) *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in aeternum, propter retributionem.* El végeztem magamban, hogy az té parancsolatidat megtartsam, à te jutalmazásodért: à véghetetlen dicsőf-

(a) Pál. 118. 52.

csőffég, gazdagfág, és gyönyörűség, à melly az igazaknak menyországban készítettett feletéb igen nagy indétó ösztönöm vala, à bűnnek, és véteknek el-távoztatására, és a jószágos életnek el-követésére, s-vallyon ki lehetne az, à kinek kedve, és akarattya nem nevelkednék, minden jószágos cselekedetre, és minden unalmas nehéz dolgoknak, a' mellyek elől fordulnak el-szenvedésére, és békeféggel-valo el-tűrésére, à midön ilyen erős indulatot állit szeme eleibe, jól meg-fontolván à dolgot magában? Nyilván láttuk à Világfiat, minémü és melly nagy fáradsággal, gondal, nyughatatlansággal keresik az egy maroknyi tisztetzkét, egy héiában-valo, el-mulandó gyönyörűségen melly igen kapnak, senki sincz, à ki nem láttya. Szent Pál Apostol à

C mint

mint maga meg vallyá, hasonló
öfztönnel Sarkantyúzáván magát,
igyekezik vala á pályá futásra,
hogy az dicsőffégnek koronáát
el nyerhetné; sőt még a' minden
szenteknek szente-is á Christus-
Iésus (a) *Proposito sibi, gaudio susti-*
nuit Crucem, confusione contempta.
Az örömmek nagy vóltára nézvé,
á melly nem sokára az eő szent-
testét fogná gyönyörköttetni,
és az által az ő szent neve, á szé-
les Világon, el terjedne, és az
emberi Nemzet, meg-váltatnék,
mindennémü csúfot, és gyaláza-
tot, szenvedést, és kinokat, á
mellyeken kevés idő alatt által
kellert menni, igen kicsinnek, és
kevésnek állította lenni.

Az Isteni Igyekezet, - melly min-
deneket föllyül hallad.

Az Harmadik igyekezet Iste-
ni, mert az nem ez Világi, és el-

(a) Phil. 3. 14. Heb. 12. 2. mu-

mulandó dolgokat, á mint azelő,
se az mennyieket, á mint á má-
sodik, hanem csak csupán az Istent
magát, és az ő dicsőffégét sze-
retetiti, és az ő szent akarattyának
bé-telleyesítését nézi, maga nye-
relégének, hasznának, és elő-
menetelésnek tartván, hogy ha-
az Istennek nagyob dicsőffégére,
és az ő szent kedve bé-telleyesíté-
féré esik, és erre néz igyekezetek,
mindememü jószágos cselekedet-
ekben s- munkájokban. Ezek,
és ezekhez-való igyekezetek min-
dennémü más féle igyekezeteket
felltül haladnak. Elsőben-is már
ők olyanok, á mint illendő kép-
pen az igazság hozza magával,
minthogy az egész teremtet álla-
tok, semmi más okból, se más-
valami végre nem teremtettek,
hanem csak az ő alkotóioknak
tisztességére, nincs tehát semmi
illendőbb, (a) mint ha mindene-

C 2

ket,

(a) Sacrobos, cap. 2. sphaera.

ket, ez ilyen fő, és jó végre fordítanak, és elkövetnék. A legfelső Egeknek mozdulása, a ki a rendes szép forgását, kezdi nap kelettől, egész nap nyugottig, és onnand ísmég nap keletig, az Astrologusoktól okos indulatnak neveztetik, mivel hogy hasonló amaz indulatokhoz, mellyek iránt, minden embernek magdolgaiban, avagy hagyásiban, köllének magát viselni és igazgatni; mint hogy az Istentől, mint első kezdetitől származik, és így mégyen elő szarándokságában, a teremtetett állatokon, és azok által, úgy mint el rendelt eszközök által, megént viszsza tér, az első Teremtőjéhez, annak szent nevét dicsérvén, és felmagasztalván, mint útoltó végére. Visszontág pedig más Egeknek, és Csillagoknak indulása, a nap nyugottól kezdődik, onnan a nap ke-

keletre tér oktalán, és baromi; indulatnak neveztetik, mivel hogy hasonló a' viszsza fordult, és rendetlen testi indulatokhoz, a kik az embert, minden esz, és okosság ellen, egyik romlásból, és veszedelemből a másikra viszik, hogy pedig azokat kívánságok szerént be-telleyeszték, tehát a Teremtő mint egy eszközül oda engedí magát. A Pogányok noha tudatlanok, és ostobák valának, a lelki dolgokban; mind azon által valamikor valamihez kezdettek, mindenkor kétszer emlétték az Istent, az által, tunkra akarván adni, hogy ökis olly hitelben volnának az Isten felől, hogy övólna mindeneknek kezdeti, (a) és vége, kezdeti azért, mivel ő töle minden valóságok, és erők, és tehetségek származnak; hogy pedig vége-is,

C 3

mert

(a) Enstiad. ad Illiad. B.

mert ők igen illendőnek tartoták, hogy minden cselekedetek, és hadgyáfok az ő nevének fel-magasztalására fel áldoztassék.

Másodszor azért, mert ez ilyen igyekezet minden kétség nélkül az Istennél legh kedvesebb. és igen fő módon az ő tiszteltégére válik, mivel minden állópattya arra nézendő, és a végre rendeltetett, és hogy együtt legérdemesebb. Az első mód szerént való igyekezetek olyanok, mint a réz. A másik módon való ezüstösök. A harmadikon csúpán aranyosok. Mert mentül jobban, és igazabban bánik az ember az Istennel, és mentül inkább a maga haszna keresésétől távozik, az Isten szolgálottá-ban, annál nagyobb érdemére válik, és annál nagyobb jutalmat várhat az Istentől. Mert ugyanis való dolog az, a mint a menyey Iegyes

Iegyes Salamon éneklő könyvében mond vala. (a) *Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus.* En mindenkor készen vagyok az én kedvesemnek udvarlására, és én gondolatim, szóm és cselekedetem máshova nem czéloz, hanem csak arra; hogy minden az eő akarattya, és kedve szerént légyen. Magamról eppen el-felelkezvén, minden gondom, és szorgalmatoságom csak abban forog, a mi ötet illeti. Eő pedig én hozám tellyes szüvel hait, mind reám, s-mind azokra, a mik, hozzám tartozandók nagy szorgalmatos gondot visel, és oltalmaz. Erre való képest, a mi édes üdvözötönk, egykor senásbéli szent Katalinnak, és az által minden Istennes lelkeknek ki nyiltoztattamagát, ilyen szókkal, édes leányom gondolkodgyál én felőlem,

C 4

s-légy

(a) Cant. 7. 10.

flégy jó emlékezettel rólám, hogy én-is emlékezzem felőled. Ne légyen semmire másra gondod, hanem csak az én szolgálatomra, dicféretemre, és nevemnek felmagasztalására, mentül jobban lehet. A többivel ne gondolly, s-neis aggodgyál, bizz reám mindeneket, én léfzek, a ki meg oltalmazlak, minden ellenfégid ellen, hogy győzedelmet vehes raitok. Es egygyik jószágos cselekedetből, a másikra vezetlek érdemidet meg szaporitom, és a Boldogságban beviszlek. Azt olvasom egy szerzetes személyről, a ki az Isten fokképpen való aiándékival, megáldot vala, a ki lelkében el ragadtatván látást látot, a melly a mostani materiához igen alkalmatos a pedig ilyen vala: Christus Urunk királyi székében ülven, egy aranyos karikat ávagy gyűrűt

rűt tart vala kezében, annak közepén egy sziv függöt, a melly köröskörül aranyos kis lánczocskákkal a gyűrűhöz volt foglalva: nem megszűze tőle állának vala külömbféle rendbéli személyek, nyilakkal lövődezvén arra, némmelleyek nyilai, mivel igen erőtelentül vonták-meg az éjjat csak hamar le estek, és a czélhoz sem értek, némmelleyek pedig noha jól megvonták az éjjat mind azon által a gyűrűnek csak a külső részt érték, a honnan tüzes szikrák ugrottak viszszá reájok. A Harmadik rendbéliek lövése, jobban ment végben, mert azok ugy találták a szivet középpen löni, hogy a nyil éppen által ment raita, a honnan a vér is fényességgel öszve egyeledve olly bővességgel, ki csúrdúlt ráiok hogy azokat gazdagon meg hintené, és elboritaná. A midön ezen dol-

got nagy csudálkozva látta volna, az emlétett szerzetes személy, és magyarázattyát Istentől Kivánná tudni; ilyen feleletit lön; Az aranyos karika, ávagy gyűrű jelenti az Istennek irgalmasságát, á kinek közepén á kegyes JESUS szíve, á ki minden érdemivel tellyes, valamit érdemlet szent halála, és szenvédése által tellyes életiben; A kéz éjjasok pedig három rendbéli emberek, á kik kíválképpen való módon az Isten szolgálattyára, és á tökéletes életre attak magokat. Az első renden valók azok, á kik á jószágos cselekedeteknek gyakorlását jó igyekezet nélkül, és csak szokásból viszik végben, és azért nem érik á tárdgyát. A másik renden valóknak, vagy on, ugyan jó igyekezetek, de á mellyek csak magok hasznát, előmenetelét, s- iávoikat keresik, azért meg

meg talállyák ugyan á gyűrűt löni, úgy mint az Isten Irgalmasságát, de mem á közepit, tudni illik: á kegyes Jéusnak szívet, á ki véghetetlen jósfágtúl viseltetvén, meg adgya azokat nekik, vagy éppen, vagy részenként, á mit kívánnak tőle. Ezt jelentik vala á szikrák. A harmadik rendbéliek pedig, mivel hogy á magok cselekedetiben, és munkájokban, félretévén minden hasznokat, és előmeneteleket, mindenekben csak az Isten tisztességét, és szent nevének dicféretit keresik mint egy Sinóron, egyenessen az édes JESUS szívet talállyák, és azokaért á felöttéb való szenvedésnek érdemivel, és szép piros vérével meghszenteltetnek. A mellyek eő nekik fényes világossággal, belső vigasztalással, s- más szent aitatossággal tulaidonétnak. Mellyből ki-

teczik; hogy az, à ki tiszta szivbül, csak az Istenhez-való szeretetibül munkálkodik, semmi kárt, nem vall benne, sőt à maga hasznát, és jávát még annál inkább előviszi, hogy nem mint az előbenyiek.

Szent Laios Királyról azt olvasom, hogy midön palestina földére hadaival igyekeznék, Accaron, nevö Városhoz bé érkezvén, egy Dominicanus Barát (à ki udvari káplánya vala) egyvén Afzszont, az útzán látot, egygyik kezében vas Serpenyöt, teli eleven szénnel, à másikába pedig egy üveget teli vízzel vinni. A, melly dolgon igen csudálkozik vala, f- kérdé tüle mit akana evvel jelenteni, à kire azt felelé: Edes Lelki Attyám, akarod tudni mi légyen ez? imé tűz ez, és víz, én à tüzel, az eget felgyuitom, és hamuvá téfzem, à

vizi-

vízzel pedig à pokol tűzét eloltom. Ugy hogy à midön se Menyország, f- pokol nem lészén, se jutalom, se büntetés, nem marad, hátra, akkor mi emberek az Istent tökéletesen szeretni fogjuk, és csupán nekie szolgálni, az eö szent nevét felmagasztalni, csak csupán az eö maga jó vóltáért. A melly dolgon felöttébb igen csudálkozik vala, meg à királyis az egész udvarával. Illyen igyekezetbül szolgállyunk tehát az Istennek, hogy még à földön lévén, à megh dicsöült lelkekhez hasonlók legyünk, à kik tiszta szivbül, és tellyes szeretetbül dicserik, és magasztallják az Istent szüntelenül, nem valami jutalomért, à vagy kínók félelmetül viseltetvén, hanem csak csupán az eö tekintetiért, mert jól tuggyák azt, hogy már boldogságban vannak, es azt soha

el-nem vészthetik, nemis kissebithetik. A Pokolbéli kinoktól sem félnek, mivel ez Isten kegyelmében, és öröke-való boldogságban meg vannak erősítve, változtathatlanul, és a Menyei Jerusalelem Városának igazságával mind örökké fognak élni. Ezt ők nem másért cselekszik, hanem csak csupán ő hozzája való tiszta szeretetből, és igazán való tökéletes igyekezetből, mélység és érdemes gondolatból, mivel hogy ő még annális sokkal nagyobb érdemel, a mellyel meg mutatták, hogy már a magok hasznoknak, és jútalmoknak, meg holtak, és hogy csak az ő dicsőségének fel magasztalására való akarát, él benne. (a) Aquinási szent Thamás, a midőn erről szoll azt mondgya. Az üdvözült lelkék menyorszámban dicsérik, szeretik,

(a) Opusculo 63.

retik, és élik az Istent, a kivel meg vannak egyezve, és gyönyörködnek s-vidádnak véle, és ő benne csudálatos, és igen igen fő módon lakoznak. A, kik az Istent nem csak azért szeretik, hogy jószágát, kegyességét, böv adományit és irigalmaságát hozáiok mutattya, hanem hogy ő magában jó, és minden szeretetre méltó. Az szentek élik ugyan az Istent, de minden hasznok nélkül, úgy hogy ha kettő köztül volasztást kellenék tenni nekik, az az: vagy hogy a menyei gyönyörűségtől, és Istennel-való élettől meg fosztatni; mind örökké, hogy az ő szent akarattya valami módon meg bántatnék, hogy végben nemenne, kezebbek az örökké-való boldogságot el hadni hogy sem ez valamibe meg bántódnék, és csak legh kissébben meg Sérödnék, vagy meg gátoztat-

toltatnék az ő szent akarattya ;
 Sőt inkább igen nagy gráciának,
 és nyereségnek tartanak, a di-
 csőségnek örömét el-vesztetni,
 hogy nem mint az eő akarattya
 be-nem tellyesétesfék. Ugy meg
 vannak véle eggyezve, szüntele-
 nül dicférvén ütöt, semmibe hait-
 ván hasznokat, csak arra vigyáz-
 nak, mi legyen az Isten kívánsá-
 ga, és mi lehet az ő nevének,
 és dicsőségének fel magasztalá-
 sára hasznos, alkalmas, és ér-
 demes, a kiből annyira gyönör-
 ködnek, és örvendeznek, oly
 szüvesen pedig, és igaz igyekezet-
 tel, fel gyullat búzgóssággal, hogy
 az ő véghetetlen boldogságában,
 nagyobb kedvek telik, hogy nem
 mint a magokéban. De még en-
 nel-is tovább teried az ő szerete-
 tek, mivel ők készebbek volnának,
 a Menyei dicsőfégtől meg foz-
 tatni, és örökké nyomorultakká
 lenni,

lenni, hogy nem mint az Istent ma-
 ga boldogságában, és tökelletesfé-
 gében, valami fogyatkozást szen-
 vedni engednének: mind eddig
 Aquinási szent Thamás. Méltó
 azért, hogy mi-is az ő példái-
 okat kövesztük, és azt igaz, és
 tökéletes igyekezettel, cseleke-
 detünkkel meg mutassuk: a mit,
 a *Mi Attyánkban* minden nap mon-
 dunk: szentöltesfék a te neved,
 kértünk és kívánunk miképpen.
 Menyben, azonképpen a földön-
 is mert ezek az utolsó szók a mint
 az előbbenyi kérés után, úgy az
 utolsóhoz-is illendők. Nő tehát
 szenteltesfék, az ő szent neve,
 mi tölünk, és dicfértesfék mind
 örökké, szerettesfék, tiszteltes-
 fék, oly igazán a mint az ő méltó-
 sága, és dicsősége kívannya,
 és oly igyekezettel, a mint a szent-
 tektől Mennyekben magasztalta-
 tik.

NEGVEDIK RESZE.

Uiiabb ki-nyilatkoztatása a jó,
és Istenes igyekezetnek, a mel-
lyik legyen leg-tökéltebb.

*Miben állyanak ezek az Istenes
Igyekezetek.*

HOgy a jelenvaló dolgot nyil-
vábban ki terieszfzem, és
minden embernek nap világon
szeme eleibe tegyem, mit egy fő
és derék állapotot, hogy azt ki
ki meg tanulja, ilyen hasonla-
tossággal élek, tudni illik: va-
lamint hogy akkor mondatik a
bor tiszta bornak, a mikor se viz-
zel, se más nedvesléggel nincsen
öszve egyelétue; így a mi igye-
kezetünk-is akkor mondathatik
tiszádon tisztának, és Istenesnek,
a midön csak Istenen épéttetett,
és csak azt egyedül veszi tárd-
gyúl, és a mikor se viszsa mún-
kánkra,

kánkra, se más teremtet állatok-
ra nem nézünk, mert ha azt, csak
egy szem pillantásig más tekén-
tetből cselekefszük, és viszsa-
vagy félre fordéttuk, már-is
meg van vésztegetve a bor, és
előbi ereitől meg-fosztatik: így
az Igyekezet is.

Sok féle dolog vagy on olyan,
a melly az igyekezetnek tisztasá-
gát meg tartja, de leg főképpen
három a kiknek, a többi tulai-
donittathatnak; úgy mint az
Isten szereteti, az ő nevének fel
magasztalása, és a szent Akarat-
tyának bé tellyesétése, hogy,
ha azért a mi igyekezetünket, és
minden cselekedettünket azokra
fordéttuk, bizonyosak legyünk
benne hogy Isten szerént folynak
dolgaink, és egy nagy vigasztal-
ásunkra lehet, hogy az Isten ked-
ve tellyékráitunk. Annak okaért
valamikor valami munkához,
vagy

vagy dologhoz fogunk leg elő-
szőr-is szíviünket, s-elménkét,
Istenhez fordicsuk, ő hozzá így
szólván: En Uram, s-Istenem,
imé mind ezeket te réad nevezve,
s-te hozzád való szeretetemből,
tisztá szívből cselekezem. Te tu-
dod Uram hogy egyebet nem
keresek, hanem csak azt hogy a
te szent akaratod tellyék, és hogy
néked tessém mindenenkben. Nem
más, hanem az én Jésum sze-
reteti vonson engem, erőltet,
és kinszerét arra, mert tudom,
hogy az ő nála kedves. Nemis
kicsin dicsőfégedre vagyok, sőt
az te nevednek fel magasztalásá-
ra, igen fő, sokkal inkább, hogy
nem mint ha az egész Angyalok,
és emberek sokasága tégedet di-
csőjétené és nevedet fel magasz-
talná, mind örökké. Légyen
ez által, a te szent ákaratod, a
ki ez mást tülem kívánnya.

Néha

Néha minden tova- való
igyekezet nélkül-is foghatunk
eme, vagy amá dologhoz, azt
tellyeséggel az Istenre hagyván,
hogy az cselekedgye, vagy ren-
dellye felőle, a mit akar emez,
vagy ama személynek jóvára-
mentül jobban lehet, azon mó-
dón, és alkalmatossággal vala-
mint teczik, ő szent Főlségének,
a maga tisztességére. Néha az ő
Választottinak kedveért-is, és
azoknak néminémü képpen üd-
vösséges szolgálattára nézve,
aiánlhattyuk igyekezetünket,
kiválképpen meg gondolván,
Istenekhez-való nagy szeretete-
ket, dicsereteket, endelmessége-
ket, halaadásokat, és más efele
rökelletheffégeket, a mellyekkel
ötet örökké fogyiák tisztelni
Mennyeke Országában.

Avagy pedig az elő-vett,
dolgát, vagy jó cselekedeteket,
aiánl-

aiánlhattyúk annak, à Purgatorium béli lelkeknek váltáságért, à ki leg közellyebb vagy on szába dúlásához, hogy, annál hamarabb Menyországban mennyen, és mi helyettünk az Istent, leg tökéletesebben szerezse, dicserie, áldgya, imádgya, és az ő akarattját be töltse, mivel hogy mi, itt a földön olly tökéletességgel végbe nem vihettyük, a mint akarnók, és à mint kívántatnék. Minden ember tehát ezekből az indulatokbul, maga cselekedetit, és munkáitát fel áldozhattya az Istennek, hasonló képpen más igyekezetekből, és okokból is, à minéműt az Isteni szeretet, kinek kinek eleiben fog ádni, à melly szeretet végtére az embert, à leg nagyob Igyekezet tisztaságára igyekezetnek emeli, és szoktattya, hogy ő, az ő Urának, Istenének mindent, à mit mivel à mie vagy on, és

és à mivel bir fiaiától oda adgya, és magának tisztán, s- semmit sem hágy, mind testét, mind lelkét, néki aiándékozván, minden jószágos cselekedetit, és azokból várandó érdemit, azokkal együtt, à miket jövendőben igazság szerént meg kérhetné, minden jussal tellyeségesen nékie engedi, meg változtathatlan akarattal. Sőt anyira nevelkedik, ez à jó akarat ő benne, hogy ő magáról és üdvösségéről is elfelelkezik, és csak avál elégedik- meg hogy Urának, Istenének szolgálhat, mentől jobban lehet, ezen a földön, minden móddal, és okkal, à szent léleknek munkálkodása szerént, nagy ohaitással, kívánván Mennyeknek Országában be menni, és à Pokoltól kíválképpen való módon irtozván, nem azért pedig hogy ottan örömben, itt pediglen kinban volna, hanem csak

csak azért, mivel az Isten menyországban nagy tökéletességgel szerettetik, dicsértetik, és tiszteltetik. Pokolban pedig gyűlöltetik, átkoztatik, és végtelenül böcsfelenéttetik. A' mint tisztelendő bölcsességgel, (a) és tökéletes étellel tündöklő P. Faber a mi szent szerzetünkből, fölöttébb igen tartott arról, ne talántán az Örökké való kinokra vettetének lelke, leg főképpen azért irtózáván attúl, hogy ne hallaná rettenetes átkokat: ezt pedig Christus Urunk szeretetiből, nem a kinoknak nagy vóltatúl viseltetvén, kívánta, és hogy a Christus szenvedése, a kivel őtet meg váltotta, úgy az örökké való öröm, és dicsőség, mellyet üdvözítők azért érdemlet, raita el ne vessze.

A leg

(a) In ejus Vita. Lib. 2. cap. 13.

A leg tökéletesebb Igyekezet.

Mindeneknek felette a mi ket eddig a jó igyekezetről mondtunk, és a kikkel bátran élhetünk, a leg tökéletesebbek, és leg jobbak, a mellyek az Istenél magánál vannak, valamikor a jóságos cselekedetünknek végben vitelére velünk munkálkodik. Ezt hogy jó megértsük; elsőben közönléges, és bizonyos tanítása a Theologusoknak, és Philosophusoknak az hogy valamikor mi, valami cselekedetet végben víszünk, akár mi némü légyen az, a bünt ki vévén, hogy az hatalmas Isten velünk munkálkodik, amá közönléges regula szerint, hogy a teremtet állatok, olly munkálkodó okok, mellyek magoktól semmit sem tehetnek, hanem ha az első, és fő munkálkodó ok, a maga ereivel meg

D

segéti

segéti őket, és vélek edgyüt munkálkodik : A mint-is ebből következik hogy a Babiloniai kemencében meg nem sértette a tűz, a három Iffiat : a nap is Jósue parancsolattyára sebes járásának közepén : mingárt, egy szem pillantásban meg álla, mivel hogy az Isten mind egygyikével, s-mind másikkával szokra maga ereit közleni, akkor pedig a maga kezét, meg vonta tőlök, a kinek segétsége nélkül, se a tűz nem égethette, az Iffiakat, se pedig a nap elő nem mehetet. Jól kél azért erre vigyázni, továbbis, hogy a midön akár melly dologhoz fogunk, ha még annál aláb való dolog-is, hogy azt soha, magános erővel végben nem vihetjük, hanem mindenkor az Isten kezének ott kél lenni, hasonló képpen a mikor valamiről gondolkodunk, szözlünk, és dolgozunk,

zúnk, ugy annyira, hogy midön ezeket irom, és te olvásod, az Isten velünk edgyüt cselekefzi, a kinek segétsége és ereie nélkül, leg kevessebbet sem moszdíthatnám uyaimat, az írásra, s-te pedig szemeidet fel nem nyithatnád, az olvasásra, mint a Márvánküből faragott oszlop.

Másodszor arra-is kél vigyáznunk, hogy az Istennek, két rendbeli segítő ereie vagyon. Egygyike természet szerént. A másika természet felet való ; a természet szerént való az, a kit ugy mint mindeneknek kezdőie, és kútfeie, közönléges úttya a természetnek, a napnak, elementumoknak, nevelkedő, és eleven állatoknak, s-egy szóval minden teremtetett dologoknak, s-marhának, nyuit. A természet fölött való pedig az, a midön ugy mint közönléges első oka, és alkotóia

mindeneknek, s eredeti a kegyelemnek, a jószágos cselekedeteknek végben vitelére, az embereknek segítséget ad, munkálkodó kegyelme által, mellyet érdemlet, az ő faratfágos élete, kénszenvedése s halála által. Valamikor tehát mind a két említett módon, a hatalmas Isten velünk munkálkodik, és ugyan azokat, a dolgokat cselekefzi, a mellyeket, mi teszünk, és végbe viszünk, nem lehet semmi kétségünk, hogy ő a mellet egy vagy több véghetetlen, és tiszta igyekezetet nem indítana magától, mert mint hogy más igyekezeti nem lehet annál, ugymint a legnagyob jónak, hanem csak a melly hozzája illendő, és méltó, tehát a következik belőle, hogy minden igyekezeti végtelenül tiszták, jok, szentek, és tökéletesek De talám azt kérded tőlem, micfodák, és micfoda

kü-

külömségü igyekezetek lehetnek ezek? A kire így felelek, hogy nem szükséges ezeket nekünk tudnunk, mivel jól tudgyuk, hogy ezek Isteneffek, és a véghetetlen bölcseségnek akarattyaából származnak. Bizonyossák lehetünk, benne, hogy már ezeknél jobbak, és főbbek nem lehetnek. Noha nagyobb részei, a kiválképpenvaló igyekezetteknek elvannak röitve előttünk, mind azon által, annyira vagyunk tudossak benne, hogy ő közönfégessen minden cselekedetben, a mellyet ő, vagy magánossan, vagy velünk edgyütt cselekefzik, avagy más teremtet állattal tehát mindenkor azt, három igyekezetből cselekefzi, ugymint: a maga tisztességének nevelkedéséből, hozzánk való szeretetből, és hogy az ő szent akarattya betelYESedgyek mindekben.

D 3

An-

Annak okáért, igen jól cselekezzük, hogy ha arra szoktatjuk magunkát, minden dől-gainknak végben-vitelésében, ha ugyan ezen három igyekezetet veszük, előnkben, a mellyeket ő maga velünk való munkálkodásában czéllyúl fel tetfzóval, vagy szüvel, így foházkodván hozzáia: Oh én Urám Istenem, ime én ezen dőlgomat, s cselekedetemet, arra a czélra, és végre, s igyekezetre akarom végbe vinni, a mellyre, velem való munkálkodásodban el- végeztél magadban, abban egyebet nem keresek, a te szeretetednél, dűcsősfégednél, és akaratodnak végbe vitelénél, éppen, én-is csak azt keresem, a mire egyedül célozok, és irányozok, adgy Uram kegyelmet hozzá, hogy azt ugy találjam el-érni, a mint kívánságomban vagyon, és a mint te

arra

arra méltó vagy. Avagy az em-létett igyekezeten kívül, így szólhatunk hozzáia. Most indulok oh Uram, hogy ezen dologhoz fogiak, és végben vigyem, ugyan azon okból, és igyekezetből vifeltetvén, a mellytől te magad indétatol, hogy azt velem végbe vigyed, ezen igyekezetből akár nyilván-való legyen az, akár titkos, és nem másból, akarom én-is, hogy ezen dologom végben mennyen.

Hogy ha azért ilyen módon rendellyük-el életünket, és üdvösséges cselekedetünket így víszük végbe, lehetetlen, hogy a mi cselekedetünk igen jók, és fők ne légyenek, s annyival inkább az Istennél-is kedvessek. Vagyok-is olyan vélekedésben, hogy a mi édes üdvözítőnk cselekedeti-is, ilyen igyekezetből mentek végben, amint az igen mély elméiü

szent János szövaibul eszünkben vehettük (a) *Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Amen, Amen dico vobis non potest Filius à se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: Quidcunque enim ille fecerit, hoc & filius similiter facit.* Az én Atyám mind addig dolgozik, és én véle igazsággal mondom néktek, à Fiú semmit nem cselekedhetik magától, hanem csak à mit lát, ötet cselekedni, (b) à Fiú-is hasonló képpen azon végből, és okból fog cselekedni. Nemellyek à szent Irás magyarázó Doctörök közül, értik azt, Christus-Uruk Istenfégérül, nemellyek pedig az ő Emberfégérül. A mint is mind à két részről igen jól. Mert Christus Urunk ugy mint Isten, az Atyával, éppen egyenlő igyekezettel vagyon, valamint hogy egyenlő állápattya véle.

Em-

(a) Joan. 5. 17. & 19. (b) Apud Tolertum ibid.

Emberfége szerént-is pedig, hasonló volt à Mennyei Attyának, Igyekezetihez. Ha azért à Mennyei Atya, à maga szeretett, tisztetletit, és akarattyának végben vitelét tárdgyúl, célúl teszi-fel dolgaiban, Christus Urunk-is: az ő Szent Fia ugyan csak azon igyekezik, à mint maga külömb helyeken tött szavaival meg bizonyította. (a) *Ego non quero gloriam meam, honorifico Patrem meum, non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me: ut agnoscat Mundus, quia diligo Patrem.* En nem nézek az en böcsületemre, hanem böcsüllöm az Atyámat. En nem kívánom az én akaratomat végben vinnem, hanem annak akarattyát bétellyesétni à ki engem küldött. Hogy meg ismerie à Világ, hogy szeretem az Atyámat.

D 5

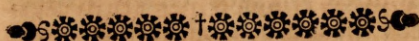
Ez

(a) Joan. cap. 8. 49. 50. & cap. 5. 30. & 14. 51.

Ez szerént viselte magát, Christus Urunk, mindennemű dolgaiban, és cselekedetiben, példát hagyván minékünk, mi módon kelleffék nekünk-is cselekednünk, életünkhöz képest-béli dolgainkba; à mint-is, mint kiválképpen való kegyelemért kéri vala az ő MennyeiAttyát, hogy azzal az ő hiveit meg környékezné, à mint az utólsó rövid imádságban téfzen emlékezetet felölök, midön à többi közöt azt mondgya. (a) *Sanctifica eos in veritate, sicut Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* Szenteld meg őket az igazságban, az az: (b) szent Aquinas-béli Thamás magyarázattya szerént; szenteld meg őket én bennem, à ki Fiaid, és az Igazság vagyok. Ted rézfeslé őket az én szentségemben, és adgyad nekik: hogy minden csele-

(a) Joan. 17. & 21. (b) In eundem locum,

cselekedetekben úgy vífellyék magokat, mint én vífeltem magamat, hogy valamint te, én bennem, és én te benned vagyok, mint hogy egyenlő módon, és igyekezettel cselekepszük, à mit cselekekszünk, hogy úgy ők-is magok cselekedetit végben vévén velünk egyek legyenek.

ÖTÖDIK RESZE.

Egy más igen jó, és fő (abban álló) igyekezet, hogy à mi cselekedetünkben à Christus cselekedetivel egyezzünk.

E Kiválképpen való módgya az Igyekezeteknek, à melly által cselekedetünket nagy tökéletességre vihettük. A mint Christus Urunk szent Grotnak megjelentette, és meg-hatta, hogy azzal élyen, minden cselekedetiben,

tiben, (a) és munkájában ; à mint
 ô maga meg-vallya. E pedig ab-
 ban áll, hogy minden cselekedet-
 tinket, gondolatinkát, és szón-
 kat, à Christus szavaival, csele-
 kedetivel, és gondolatival, egy-
 ben foglallyuk, meg-egyezzük.
 De hogy ezt jobban meg-értstük.

Vegyük esünkben jól, hogy
 minden jószágos cselekedetink,
 tovább-való gondolatunk, és
 hozzá adáffunkon kívül, à Chri-
 stus cselekedetivel szükféggéppen
 megvannak egyezve, tudua tart-
 ván azt hogy mi azokat máskép-
 pen nem cselekedhetnök az ô ke-
 gyelme, és segítsége nélkül, à
 mellyet érdemlett, az ô mennyei
 Attyától, életének cselekedetivel,
 és keserves kint, s- halált szen-
 vedésével. Erről à meg eggye-
 zésről, à mint emléttök minden-
 tőlünk hozzá adandólag nélkül,
 csak

(a) In suo lib. sapi.

csak magátúl függ. A mi cselekedet-
 tinkről, itt nem akarok szollani,
 hanem más valóságos, és mun-
 kálkodó meg-egyezésről, tud-
 niillik à midön à jószágos csele-
 kedetekben valóságos kívánság-
 gal Sziveffen ohaityuk, hogy a-
 zok à Christus cselekedetivel,
 meg egyezzenek ; mint hogy azt
 tartyuk, és hiszszük, hogy à
 Christus cselekedeti, még à leg-
 kissebbik-is véghetetlen érde-
 mük, à mieinknek pedig ereie,
 és hathatósága magában igen ki-
 csiny könyü és alávaló, mellyek a-
 zoktól feletébb igen nagy állapat-
 ra, és méltóságra emeltetnek. Es
 azért à Mennyei Attyának búz-
 gón könyörögiünk, hogy ezt à
 meg-eggyezést jóvá hadná, és
 meg erősténé, oly reménféggel
 lévén, hogy ezt meg-is fogia en-
 gedni. Mivel azért ezek, és hason-
 ló belső, és Istenes igyekezetünk

D 7

által,

által, a Christus érdemit kiváltképpen való módon magunk tulajdonává tesszük, és az ő szent, vérevel meg-hintyük, tehát kiváltképpen való módon a mi cselekedetünket-is meg eggyezzük az ő cselekedetivel, a melly meg eggyezés által, hatalmas szép fényességgel és érdemmel meg áldatnak. Bizonyos az hogy minden meg igazult embernek az ő cselekedeti, az emlétése közönfészes meg eggyezés által, öszve vannak kötelezve, a Christus cselekedetivel, minden továbvaló munkálkodásunk nélkül, és hogy igen nagy, és fő érdemök f-nagy becsü lettyek vagyon: igaz tehát hogy a most meg nevezett belsőbb meg eggyezés által, uionnan sokkal nagyobbakká, és méltobbakká, f-éremessebbséggé válnak, nem különben, mint a mikor valaki az olvasz-

vasztott aranyban, a kezét mártya, azt mindenestől meg aranyozva veszi ki: a vagy ha valaki valami paraszt posztót karmas-én festékben mártja, az, sokkal szebb színt vészén magára; hasonlóképpen mikor a mi cselekedetünket, a tiszta aranyban, és szép festékben a Christus cselekedetiben belé mártjuk, sokkal szebbekké, és drágábbakká válnak, hogy nem mint magokban voltak, vagy lehettek volna. Ezen meg eggyezés hasonló ama fényes, és minden színnek ékeességet f elevenséget adó kenethez. Egykor meg jelent vala Christus Urunk szent Grotnak, véle vala szent János Evangelista is, a ki az íráshoz kezde, pennáit elsőben mártván a kalamárisban, a kit kezében tart vala, és ira fekete bötükkal, mingyárt az után mártá pennáit a Christus oldalába,

lába , és ira vörös bötükkal:
 Ezen látással tuttára akarta adni,
 Christus Urunk szent Grotnak,
 a vagy Gertrudnak, hogy a feke-
 te bötük, nem egyebet jelentnek,
 hanem a jámbor, és Istenes éle-
 tü léleknek, az ő közönséges Szo-
 kott cselekedetit a vörös , és pi-
 ros bötük pedig , jelentik azokat
 a cselekedeteket , mellyeket a
 Christus szent vérével, és szenve-
 défével meg-egyeztvén végbe vi-
 szünk tovább-való intéssel, hogy
 ez után ő és a több kalastrombé-
 li Személyek minden böitöléseket,
 virrasztásokat, imádságokat, más
 jószágos cselekedetekkel edgyüt,
 az ő szenvedélével meg egyez-
 zék: hasonló képpen a midőn
 látásokban szállásokban, hallá-
 sokban, a vagy egyéb érzékenfé-
 gekben meg-győzik magokat,
 mind azokat , az én szeretetem-
 nek tisztességére fel áldozzák , a
 mely

mely szeretetnek ereiével én-is
 az érzékensegimet szenvedésem-
 nek idein meg győztem.

Mivel azért ez olly hasznos
 ezköz , a tökéletességnek el-éré-
 fére ; szükséges tehát , hogy min-
 den szorgalmatosfággal ezzel él-
 lyünk , a mi gondolatinkat , a
 Christus gondolatival , a mi sza-
 vainkat , az ő szavival , a mi cse-
 lekedetünket, az ő cselekedetivel,
 a mi kereszttünket, és szenvedé-
 stünket, látásunkat, hallásunkat,
 írásunkat, állásunkat, ételtün-
 ket, italunkat, álmunkat, s- vir-
 rasztásunkat, egy szóval, minden
 jó igyekezetünket, és más Istén-
 félő ahítatosfágunkat , az övével
 valóságossan meg egyezzük, és
 azokat ez által , a magok termé-
 szeti szerént alá-valóságokkal tö-
 kéletlen állopattyokból és ren-
 dekből , nagy és nemes s-tökél-
 letes érdemre, es méltóságossab-

ra emellyük. Az ő testamentomban meg parancsolta vala az Isten, hogy ő néki oltárt földből épéttfenek, (a) hogy azon aldozzanak. Ezen az oltáron, az szent Attyák, és szent Irás magyarázó Doctorok, a mi édes üdvözétönket, értik a Christus Jé-
fust, hogy azon mutassuk-bé a mi Menyei Atyánk nak áldozatunkat. Ugyan ezen oltár tiszta aranybul vagy on fel éppétve az Isten thronussa, a vagy királyi méltósággal tündöklő széki elöt, a kiröl így emlékezik szent János Apostol: *Angelus venit & stetit ante altare, habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum DEI.* Minek utánna a hetedik petfét fel szakasztatott volna, gyöve egy Angyal elő, és álla, az oltár mellé,

(a) Exvol. 20. 24. Greg. 3. moral.
cro. Beda Glossó. ally.

mellé, tartván kezében egy aranyos füstölöt a melyben fok szaghszer számot tévének, tudniillik minden szenteknek imadtságit, hogy azokat, az oltáron, mely az Isten széke előtt vala meggyuitfák. De nem csak a földből, és aranybul épéttetett oltáron érretik üdvözétönk, a kibén a mi földünk el az Istenségnek aranya öszve vagy on egyelétve, vagy foglalva, hanem még az aranyos füstölön-is ő érretik, a mint, az szent irás magyarázó Doctorok közönségesen tanétyák. Ugyan az okáért csókollya, és füstöli annyiszor a Pap a szent mise szolgálatyákor az oltárt, hogy azzal meg-vallván az eleven hitet, a méltó böcszilletet, és tiszteletet, reménseget, és bizodalmat, szeretettit az Anyaszent-egyháznak hozzáia megmutassa úgy mint meg válto urához,

hoz, à kit ismér, és vallya maga tulaidon oltárának, à kin à maga áldozattyát mennyei Attyának Istenének fél áldozta üdvözöttönkel edgyüt, à draga tisztádon tizta aranyból formált füstölövel edgyüt, à kiben hasonló képpen, az Istennek mutattya-be, imádságít, à mely ezköz által, kedves illatú szaggá valik, à mint Izaiás Prophéta által meg-jövendöltetett. (a) *Vitima enim placebunt mihi super altari meo.* Az ő áldozattyok kedveslészen előttem az én oltáromon. Hasonlóképpen sz: David-is: (b) *Tunc acceptabis sacrificium iustitiae, oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos.* A' keresztyének à te oltárodon az igazság-nak áldozattyát fogják bé mutatni néked, és ahoz a' sziveknek áldozattyát-is, à magok Isteni ahi-

(a) Isa. 56. 7. (b) Psal. 50. 21.

ahitatosságít, imádságít, böitölésít, alamifnákat, egy ízóval mindennemő jószágos clelekedeteket, à kire te kegyes szemmel méltóztatol nézni, és kedvessen fogadni.

Jacob Patriarcha az Annyajovallásából magára vette à Battya Esau jó illatú köntöfét, és úgy méne az Attya Isák ágához. A' ki vénsege miatt igen gyöngeszemű lévén, meg-nem ismeri vala, hogy ő volna à Jácob az iffiabbik Fia, azért atyai csokkal illete ötet, érezvén edgyütt à köntöfének az jó szagát-is, és örvendez vala szívében, és megáldá ötet mondván. (a) *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus, det tibi DEUS de rore caeli, & de pingvedine terra, abundantiam frumenti & vini, esto Dominus Fratrum tuorum, & incurventur ante te*

(a) Gen' 21. 27.

te filij *Matris tuae*. Oh melly igen kedves, és jó szag az én fiamnak illattya, hasonló minden féle virágokkal meg-töltözöt szántó földhöz, a mellyet az Isten meg-áldott. Az Isten tellyes kézzel öncse reád az ő áldását, hogy azzal kedvesen élhess, és valamint az égi harmat bővelkedik, azzal bővlegeessen meg-áldgyon, és a földnek sirjával vastagétson. Te légy Ura az Atyádfiainak, és a te Anyádnak magzati böcsületből térdet haitának előtted. Hasonlóképpen a midön mi-is kegyes-
indulattyanak oktatásából, s jóvállásából az Anya szentegyházról, mint édes Anyánktól, a Krisztus érdemével, mint Bátyánk köntösfében fel öltöztetünk, cselekedetünknek, a mint előbb mondtam, az ő cselekedetivel való meg-egygyezése által, és a midön a Mennyei Atya meg-ér-
zti

zi az ő Fiának jó illatú köntösfének, jószágos, és érdemes cselekedetinek szagát, úgy mint az ő alázatos engedelmefféget, buzgó szeretetit szent Nevének fel magasztalására, és a' ki-mondhatatlan szeretetit az emberi nemzethez, az el szenvedett kínokat, és áthatatos békefféggel-való türelését, a sok gyááztyos csufolások között való nagy kegyességet, és más fő, és derék nagy érdemő jószágos cselekedetit akkor elfordittya szemeit a mi fogyatkozásinkról, és nagy szive vigasztalásával örvendezve fogja mondani: Most érzem az én kedves fiamnak illatozó szép szagát, a kitt ő maga életében és halálakor az én Nevemnek dicféretire, és az emberi Nemzetnek váltágáért fel áldozott, erre nézve a mennyei Atya meg-áld bennünket, mennyei adománnyival, és minden

den ideig-való jókkal meg è földön-is, és a több emberek felett dicsőfeggel, hatalommal, és malaztal meg-dicsőet, és sokkal gazdagabbak, s-méltóságosabbak leszünk mind azoknál, à kik ezt à drága köntöft nem vették magokra. Hogy egykor szent Grót némelly nehéz, és fáratfágos dolgokat vitt volna végben, így szólla az Istennek: En Uram, s-én Istenem mind ezeket à te Sz: Nevednek dicféretére ajánlom à te szent Fiad által. (a) Mellyre azt vette értésül, hogy mindent, valamit illyen módon, és ezzel az igyekezettel az Istennek ajánlunk, sokkal jobb, és nemessebb, s-kedvessebb ö szent Felfégre e-lőtt, hogy nem mint az emberi elme meg-foghatna, avagy ki gondolhatná. A melly dolog még jobban eleibe adator ezen hasonlatossággal, tudni illik, valamint

hogy

hogy a' mitt veres, vagy zöld tívég által látunk, minden vagy veresnek, vagy zöldnek láttatik lenni, ugy szintén a' mi az Atya Istennek az ö szent Fia által eleibe vitetik, ö nála igen kedves, kellemetes, és érdemes.

A' mi pedig az usuffát illeti, mi módon kelleffék ezekkel à szépigyekezetekkel élni praxisban, néha mindenestől edgyüvé tethettyük, most egygyikét, avagy másikat elő-vehettyük csak maganossan, avagy azt, à melly ízivünknek leg-jobban tetszik, leg-hasznossabb, s-leg-alkalmatosabbak az elő vett dologra nézve. Máskor pedig ollyant formálhatunk, a' ki magában csak eggyes ugyan, de mindeneket egyvelesleg közönségesen magában foglal. Példaképpen a' midön azt mondom: Most mégyek, hogy

E czen

ezen dologhoz fogiak minden jó igyekezetnek erejéből, a kivel közönségesen szoktam élni, földolgaimat végbe vinni, vagy pedig azokból, a melyek csak az Istenél tudva vannak.

Azonban pedig ezekben az igyekezetekben három dologra kell vigyáznunk. Elsőben, hogy cselekedetünket az említett igyekezettel vigyük véghez, de legfőképpen azokból az igyekezetekből, a melyeket az Isten maga elő vészén, a mikor velünk munkálkodik a jószágos cselekedetekben. Másodszor, hogy arra-is jól vigyázzunk, mert noha ez, vagy amaz jó teteményt ilyen vagy amollyan igyekezetből cselekeztesszük nagy szorgalmatossággal, és serénységgel, mind azon által a meg-vesztegetett és romlott természetünkre, és gyarló-
fá-

ságunkra vigyáznunk kell, sőt bizonyosfok legyünk benne, hogy fok fogyatkozás eshetik mind egyben, s mind másban, a kiknek meg-jobbétására, szükséges hogy cselekedetünket a Christus cselekedetivel, és érdemivel egybe foglallyuk, és abban meg-mossuk, és mint egy fő festékkel fel cizfrázzuk, és ékesítsük. Harmadszor mivel pedig ezeknek az igyekezeteknek meg-egygyezésében-is némelly fogyatkozások bé másznak, tehát a menyei Atryának azon igyekezete-
ket, és cselekedetünket úgy fel áldozzuk, hogy azzal meg-egygyezzén a mostani igyekezetünk, és cselekedetünk-is. Annak felette minden cselekedetünket, és igyekezetünket egész életünknek az ő érdemivel, mint hogy mindeneftől az Atya Istennek bővseges adományából tulaidonun-

ká lettek, ama vigasztaló szavai szerént Sz: Jánosnál: (a) *sic DEUS dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* Ugy szerette az Isten é vilagot, hogy ő néki az ő egygyetlen egy Fiát ajándékozná, és vele edgyüt minden cselekedetit, és érdemit; (b) *Quomodo non etiam cum eo omnia nobis donavit?* Eppen fajátunká tette ötet minden javaival, valamie vagyyon, és valamivel bir, nemkülömben mint mikor valakinek á termő fát ajándékozzuk, azt minden gyümölcsevel edgyüt néki adgyuk.

Sommája és veleje ezen dolognak ebben vagyon: hogy á mikor jó igyekezetet akarsz csinálni, ahoz nem imigy amugy, hanem nagy szorgalmatossággal kell fognod, és ahoz mindgyárt reggel kezdened, á mindön az Isten-

(a) Joan. 3. 16, (b) Rom. 8. 32.

Istennek minden cselekedetidet, azon napon á meg nevezet módon erre, vagy ama végre fel áldoztad közönfegyessen, az után szám szerént, vagy egygyenként, egy másután, avagy leg-aláb á nevezetesebbeket, ugy mint á szent Misét, az Imádlágot, tanulást, vagy más munkát, és így á többiről szólván. Másodszor, hogy á reggeli igyekezetet gyakrabban az nap, vagy á leg-főbb dolgaidd előtt meg-nijétsd. Harmadszor, ha lehetséges, és alkalmas minden orában azon jó igyekezetet észébe jutassa, leg-főképpen á midön lelki indulatinkat öszve szedgyük, reá emlékeztvén, mint töltöttük-el az elmult orát, azt rövideden meg-vísgálván, á mint szokása volt á mi szent Ignatius Atyánknak: az után az Istennek javaiért hálátadni, és az történt vétkeiért,

nek poklos lévén a keze, a kit
szégyenletiben a kebelébe tévé:
(a) *Tanquam nihil perfecti habitura.*
Mivel alkalmatlan vala valami jo-
szágos, és tökéletes cselekedet-
eknek végbe vitelére. (b) Es-
noha az Istennel való állása u-
tán, a Sinai hegyéről fényes or-
czával jött legyen alá, mind a-
zon által az a fény csak két részre
oszlott hasonloképpen mint a
nevelkedő holdnak a fénye, a ki
előtt ugyan még is be kellett főd-
ni az ortzáját, hogy az Izraél né-
peláthatná ötöt, és szavait hal-
gathatná. Noha viszont a mi
édes üdvözítőnk a Tábor hegyén
tellyes fényességével szemlélni
engedte magát, a ki nem külöm-
ben fénlet, mint a tellyes vilá-
gosságu nap. Azt jelentvén véle,
hogy valamint az hold jele a fo-
gyatkozásnak, a nappedig pél-
dája,

(a) Exod. 34. 19. (b) Matth. 17.

dája, és képe a tökéletességnek,
ugy emeli fel az Evangéliom az
embert nagyobra, és nemessebb
tudományra, és edgyüt tökéle-
tessebb cselekedetre, a mire az ő
Testamentom nem segíthette.
Hogy ha az Ur Isten a Sidoktul
noha nehéz, és súlyos törvény
alatt valának, és nyögnének,
még is azt kívánta, hogy csele-
kedetekben, és jószágos erköl-
csökben fő módon igyekezné-
nek elő menni, mentől inkább
tehát a keresztyénektől, és fő-
képpen a szerzetefektől, a kik
erre köteleztetnek, meg- fogja
kivánni? kíváltképpen- való o-
kokra nézve, mivel mi minnyá-
ján sok féle mennyei látogatással
meg-világosítottunk, és az I-
sten kegyelmével ugy annyira
meg- környékezve, és segítve
vagyunk, az szent Sacramento-

E 5

mók

mok ereje által meg-erőssítettünk, és minden féle jó alkalmatosságokkal, és eszközökkel környül véve, és fegyverközve erezzük magunkat, és edgyüt, à kegyes, és könnyü kegyelemnek törvénye alatt, és az szeretetnek gondviselésével meg-környékeztettünk.

Mindenember à maga cselekedetit tökéletesen végbe viheti.

Nincsen senki, à ki nem tartoznék jót cselekedni, nincsen senki; à ki jót nem cselekedhetnék. Mert à midön Christus Urunk azt kívánja, hogy tökéletesek legyünk, (a) valamint à mennyei Atya tökéletes, minnyájunktól azt kívánja, akár minémő nemzetiségő, akár minémő renden-való, és tisztben

legyen-

(a) Matth. 5. 48.

légyen-is: attól senkit ki nem vivén; A kit nem paráncsolhatná, hogy lehetetlen volna végbe vitele. A' mi tökéletességünk abban áll, hogy à mimindennap cselekedetünket kicsinytől fogva nagyig jó, és igaz igyekezettel minden hozzá tartozandó móddal végbe vigyük: Kicsoda lehet az, az egész emberi sokaságból, à ki azt, ha csak magakaria, végbe nem vihetné, és magát tökéletesse, nem tehetné? szent János látta egy szép számu sereget, (a) à ki figurája és képe vala à mennyei Jerusalemnak. à kinek tizenkét kapua vala, minden részére à világnak, azt értvén raita, hogy minden felől, akár honnan bé bocfáttatik oda az ember. Hasonlóképpen minden Embertől meg-lehet, hogy è Világon akár ki legyen az, à tökéletességre fel érhet, nyitva áll

E 6

an-

(a) Apoc. 21. 12.

annak a kapuja mind Férfiúnak ,
mind Aszszonynak , házának ,
és nőtelennek , Világinak , és szer-
zetesnek , Mesternek , és szolgál-
nak , Nemefnek , és parasztnak ,
tudósnak , és tudatlannak , senki
onnan ki nem rekesztetik , hanem
ha maga attól el vonnya magát ,
s- nem akar bé- menni . A' mint
tudva vagyon , hogy minden ü-
dőben , mindenik országban ,
minden renden valóknál , min-
den üdöbéli korban voltak , s-
lesznek-is mind Ferfiak , s- mind
Aszszonyok , a kik tökéletes éle-
tet éltek , és az Anya Sz: Egy-
háztól mint szentek tiszteltetnek ;
mert a szentség nem áll a vén és
idős korban , avagy bölcsesség-
ben , és tudománnyban , se nem
más természet szerint való ta-
lentomokban , hanem csak ma-
gán az Istennek magát adó jó aka-
rat-

ratban , és az serény , és szor-
galmatos maga cselekedetét Isten-
nek kedves igyekezetiből végbe
vitelében , és az Istentől adatott
kegyelmével igazán- való véle-
munkálkodásában .

*Három példánk vagyon , a kit
kövefsünk.*

Első az Isten maga.

Tudgyuk tehát ez ilyen ál-
lapatban mitt kellesték cseleked-
nünk , hogy tudni illik minden
dolgainkat , és cselekedetünket ,
tökéleteffen , s- mentől jobban
lehet végbe vigyünk , s- olly ne-
messi fő végre azt igazgatván , a
kinél már jobb nem lehet , ugy
mint az Istent magát , és annak
szent Neve fel-magasztalását ,
az ő akarattyának végbe vitelét ,
tisztá szeretetből azon iparkod-
ván , hogy csak ő légyen a mi fel-

tett tárgyunk, célunk, és végünk, mert annak mássa lehetetlen. Hogy ezt jobban végbe vihesük a következő három dologra kell vigyáznunk, mi módon munkálkodott legyen üdvöztönk. Elsőben, ő minden tökéletességgel munkálkodik vala. Másik az, hogy ő mindenkben úgy a kicsinyben, mint a nagyban egyaránt fáradozott. Harmadik, hogy azt véghetetlen, és nemesi fő okokból cselekedte. Erről Aquinasi szent Thamás mély elméjéből ilyen módon szól: (a) *Mos est DEI, quod omnia opera sua in summo bene facit; opus quippe cæli, & terra, Angelorum & hominum, & aliarum creaturarum adeo bene fecit, ut melius excogitare non posset.* Szokása az Istennek, hogy mindeneket, a miket mivel, leg-jobb, és leg-tökéletes-

(a) Opus. 62.

letelesebb módon cselekeszik, mert ő az eget, és a földet, az Angyalokat, és az embert, s a több teremtetett állatokat olly fő módon teremtette, hogy semmi jobb módot, és okot ki nem gondolhatni, a mivel ezek jobbak lehetnének. Nemis másképpen cselekeszik, még a mi az emberi üdvösséget illeti-is mind a maiglan, ugyan azon kegyes jó voltából; hanem ha az vétket bünteti, avagy hogy az ő poenitentia tartása, és jobbulása hozszabrá hallad, csak akkor szokta meg-vonni belső vigasztalását, a hív lélektől, mint kedves és hités baráttyától; másokhoz pedig, a kik nem olyanok, idegennek mutattya magát minden Atyafiúságos szeretetit félre tévén. *Sive sit ventus, sive pluvia, ily szól tovább a szent Atya, sive aura frigida, sive calida, sive sicca,*

fit

sit via, sive madida, sive fructus terre abundet, sive pereat, pro illo tempore melius fieri non posset. Akár szeles, akár esős légyen az idő, akár hideg, s-akár meleg, nedves vagy száraz; az esztendő akár bőv, s-akár szűk, a dolog nagy, avagy kistiny, az idő akár minémő légyen, a mikor valami történet talál, ám légyen arra a végre, a kirt az Isten magában fel tett, soha jobban nem történhetik. Mert valamihez az Isten kezd, és végbe viszi, minden az ő leg-szentebb, és leg-méltóbb, és fő okból származik. Abban pedig nem keresi a maga hasznát, hanem csak arra vigyáz, hogy az ő maga véghetetlen, és ki áradó jóságát ki öncse, és meg-mutassa, a melyet az Angyalokkal, és az Emberekkel bőven közöl, így szól ugyan azon szent Tanétó.

tó. Es azért a leg-tökéletesebb példa, a kirt kell szemünk előtt hordoznunk a követésre, a ki az Isten maga, s- a ki minden cselekedetiben álhathatos, és véghetetlen, mindeneknek leg-főbb vége, és tárgya.

A' másik Christus Urunk a mi meg-Váltonk.

A' másik példa a Christus-JESUS, a kinek cselekedeti mindenekben kiváltképpen-való méltósággal, és rökélettefféggel tündökölnék, úgy hogy annak a leg-kissebb szempillantása-is, egy leg-kissebb lépése, és lábanyoma, a leg-kisebb mozdítása az ő bőv adományú kezeinek, egy szoval az ő szent szájának nyitása-is elégéges lett volna az egész emberi Nemzetnek váltására, és üdvösségére; sőt még több

több f-veg-hetetlen Világoknak
váltfágira, és hogy ha még annál
inkább nagyobb bűnökben fer-
teztetve lett volna-is a Világ,
mivel hogy mindenik cselekedete
véghetetlen érdemű vala, az ő
Isteni személynének véghetlen-
méltóságára nézve, a kitől mint
kut főtől a víz áradott. Annak
okáért méltán nagyra böcsüllen-
dő okokbul mondatik felöle: (a)
Benè omnia fecit. Eő mindeneket
jól cselekedet.

*A' harmadik példa az ő szent
Annya.*

A' harmadik példa, és ex-
emplár, a Boldogfágos Istennek
szent Annya, a ki minden csele-
kedetit ezen tökéletességgel éke-
sitette fel, és olly jófágra emelte,
hogy a leg-kissebb cselekedetivel-
is az Istent jobban meg-böcsül-
te,

(a) Marc. 7. 37.

te, f-edgyütt többet érdemlett,
hogy sem mint a leg-nagyobb
szentek tellyes életekben tehet-
tek volna. Azért szolittyá vala
ötet a Mennyei Jegyes igen szé-
pen: *Emissiones tuæ paradisus malorum
punicorum cum pomorum fructibus.
Cyprî cum nardo, nardus & crocus,
fistula & cinnamomum cum univèrsis
lignis Libani. Myrrha & alôes cum
omnibus parimis unguentis.* Te én-
kedvessem ollyan vagy, mint a
szép gyümölcsös kert, teli po-
magranatokkal, és a leg gazda-
gabban illatozó gyümölcsele Li-
banus hegye, akarván ezzel meg-
mutatni, hogy minden cseleke-
deti, szavai, és gondolati olly
tökélettefféggel fel voltak ékesít-
ve, hogy azok, mint a leg-jóbb,
és főbb fűst szerizámi, mind az
eget, f-mind a földet balsamom-
mal meg-töltötte, nem külömb-
ben

ben mint a meg-koronázott pomógranátok kicsinytől fogva st. nagyig, a derék, fő, nemefi, és méltóságos kornával, az az, a leg-felsőbb tökéletességgel tündökölnek.

Annak okáért mi-is minden cselekedetünket mennél jobban lehet, erre a példára igazítsuk, úgy mint a boldogságos szüznek tökéletességére mindenkoron igyekezhvén, a ki nem közönséges, se nem alá-való, hanem leg-főbb: úgy hogy ő rola a mennyei Angyalok minnyájan, sött még maga az Isten igazán mondhattya, azt, a' mi Christus Urunkrol, mint igaz példánkról mondattott: *Omnia benè fecit*. Eö minde-
neket jól vitt végben; és így mindenekben Isten után ötet, mint igaz példánkat kövessük, a szerint igazgassuk, s-vifelyük magunkat, hogy a mi cselekedetink
nem

nem másképpen follyanak, hanem a mint az Isten a magáét, szokta el rendelni. Hogy pedig ezt valófágossan el-kövefsük, kézen vezet arra bennünket Aquinasi szent Thamás; *Ex omni virtute Domini nostri JESU Christi, & cum omni desiderio triumphantis & militantis Ecclesie, & sub nomine Creatoris, quasi tota salus nostra, & omnis laus DEI, & universitatis utilitas ex uno opere dependeat, quasi nunquam ad id opus reversuri, nec aliud opus postmodum incepturi*. Mellyel annyit akar mondani. Hogy mi némelly jószágos cselekedetnek végbe vitelében, az Istennek segítő, s-velünk munkálkodó kegyelmével olly hathatossan fáradozzunk, hogy annak semmi része tiressen ne maradjon, és gyümölcs nélkül ne légyen, a mellet olly tüzes szeretetet gyullasztunk magunkban

ban Istennek dicféretire, à minémö valaha à vitézkedő, és megdicsőült Anyafzentegyházban, találtatott valakiben. Azonban olly szorgalmatosfággal, és erőltetéssel, f-gonddal fogiunk hozzá, hogy az elő-vett cselekedetünket úgy vigyük végben, mint ha abban állana az Istennek minden tiszteffége, f-böcsülleti, ahoz à mi fáját, és az egész világnak válttsága, f-üdveffége, és mint ha è volna à leg-utolsó cselekedetünk, mintha soha többé életünknek rendiben más jószágos cselekedetünkre alkalmatosfágunk nem adatnék. Ez azért az, à mitt ez à szent Tanító erről à dologrol nem csak tartott de cselekedettel-is bé tellyesétett, és minden cselekedetiben olly nyilván meg-mutatta, hogy az által maga-is à leg-nagyobb szent-

szentségre jutott. Így mi-is è szentint meg-maradgyunk à jószágos cselekedeteknek gyakorlásában. Azonban pedig nem kell annyira szorgalmatoskodnunk, hogy azt nagy számra vigyük, vagy hogy az Emberek szeme előtt nagyra böcsültesünk, és hogy hamarfággal azt végbe vigyük, hanem csak azon kell lennünk, hogy mentől jobban lehet, azt jól és igazán végbe vigyük. A' mint à nevezetes kép Iró Xeuxis-is azon volt minden gondolattal és szorgalmatosfággal, hogy nem valami közönfegeshez, és imigy amugy, f-immel ammal valami dologhoz fogion, hanem minden tehetféggel azon volt, hogy mentől mesterfégesb, és csudálkozásra méltó dolgot, és fáradságot terjesztszen az emberek személeibe. Illyen vala Sophocles-

cles-is az ö szomorú, avagy Tragedia játékiban, minden tehetséggel azon lévén, hogy minde-nik személy nem valami közön-séges, és alá-való módon állana elő beszédében, hanem minden móddal, és kvalitással a mint, annak a módgya, azokat elő hozná. Való dolog az, hogy akár melly munka, ha jól van meg-készelve a maga rendi szerint, sokkal többet ér, hogy sem mint más száz, a kiből valami fogyatkozás tapasztaltatik. Azért semmi dolgot, ha annál kisebb-is nem kell meg-vetnünk, és kevésre böcsülnünk, mert nincs semmi kicsiny, vagy alább-való Isten előtt, hanem mind nagyok, és nagy böcsületre méltók; a midőn az, jó módgyával végbe vitetik, a kinek jutalma a Menyország, és csak annyit ér az idő-

üdvösség-is. Minden pompája, és friss drága öltözeti egy királynak csak egy kicsiny meg-vett férgetskétől származik: a leg-nagyobb édesség, úgy mint a méz egy kis bogaratskától ered. Így a minden napi munkánk, f-közön-séges foglalatosságink akár melly kicsinyek legyenek-is, hogy ha illendő képpen végbe vitetődnek, nagy érdemet, és mennyei gazdagfágot, boldogfágot, és dicsőféget nyerünk azok által.

Annak okáért azon legyünk, hogy mind azokat, a mellyeket cselekedendők vagyunk, jól és szent igyekezetből vigyük végbe, a mellyek mindenkor az Istenen, és mennyei dolgokon épüllyenek, és azok olyanok legyenek, mint a mennyei jegyes, a kiről azt mondgya Salamon, hogy

F olyan

ollyan volt, *sicut virgula fumi*, mint a myrrhának és tömjénnek fű szerszámból való, & *universi pulveris pigmentarii*, mint drága illatu porból fel menő füstnek veszlzeje, nem oszolván ide s-tova, hanem igyenessen az ég felé megyen. Ez az igyenessen fel menő füst az, a ki a füstölőből jüvöla. Szokás volt Jerusalemben, hogy az Istennek ő szent Föltségének abból a füstölő szerzámból gyuitának áldozatott, a melyet Alexandriából hoztak, a ki kiváltképpen-való módon volt meg-készerve, a melly azt jelentti, hogy a mi igyekezetünknek is így kellenék az ég féle menni, a mint tulaidonok az el-választottaknak, valamint az el-kárhozandóknak a busulás és szomrodás. Tudva vagyon mindenneknél, (a) hogy az ártatlan Abel,

(a) Gen. 4.

bel, és az átkozot Cain az Istennek áldozatot mutattak bé, és hogy meg-tetzet magának az Abelében, Caintól pedig az orcáját el fordította légyen, és hogy az oka nem más vala a külömbségnek az egy igyekezeten kívül, mert az Abelnél jó és igaz vala, Cainnál pedig rossz, és meg-vető. Ez által akarta megmutatni az Isten, a mint a Sidók Tanítói tartják, hogy a most meg-nevezet két külömböző füst választotta el, hogy a Cain áldozattya igen vastag, és sürű füstő volt volna, a ki csak ide s-tova terjedett, s-el oszlott, s-nem emelkedet fel: ellenbe pedig az Abel áldozattyaából szép tisztta, és fényes gyöngye füst igyenessen az ég felé ment fel, azt jelentvén azzal, hogy az Abelnél jó, és igaz igyekezeti vala,

F 2

la,

la, és hogy azzal csak az Isten-
tisztességét kereste; à Cainè pe-
dig vizsgálta fordult akaratból
származván, csak à földön ter-
jedet-el.

Annak okáért minden cse-
lekedetinkben à jámbor Abellel
kell tartanunk, remélvén hogy
minden Ember, à ki üdvösségét,
és az öröké-való boldoságot ke-
resi, úgy fogja magát viselni.
*Cor suum dabit in consumationem ope-
rum, & vigilia sua ornabit imperfectio-
nem. Sic figulus sedens ad opus suum,
& in momento est omnis operatio.* Min-
den gondolattját, és elméjét
arraveti, hogy minden cseleke-
detit jól ki munkálódgya, hogy
à reá költ fáradsága kívánt töké-
letességét elérje, úgy fogja visel-
ni magát, mint à fazekas, à ki à
maga kereke mellet ülén, jól vi-
gyázva, és el fordulharatlan-
szemmel azon vagyon, hogy az
elő

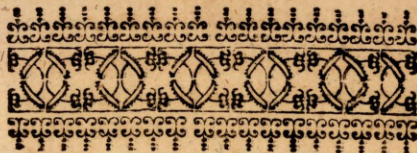
elő vett edény, noha csak egy
cserepes fázék jól ki jűjön, és
végbe mennyen. A' ki mester-
séges kerekét százszor, meg száz-
szor meg-fordittya, és azon à
darab agyagot, à mellyet ő né-
ha másikával, most fél kézzel, s-
néha mind à kettővel érénti, s-
igazgattya, hogy semmi heja-
ne legyen à dolognak, most ezt,
most más formát adván nékie,
mindent jól vigyázva, szorgal-
matossan el követvén, valamig
az el szánt formájú edény ki nem
kerekedik belőle. Így kell né-
künk-is cselekednünk minden-
dolgainkban. Ama veres agyag
az Isten keze által olly csudálatos
edénnyé vált, hogy az egész
Világ teremtetett állati közzül à
lött leg-nagyobbá, és méltóbbá,
tudni illik, az eleven okossággal
bíró emberi-nemzet arra à vég-
re,

re, hogy hasonlóképpen a mi
igyekezetünk által minden cse-
kedetünk, szónk és gondolatink
az Isten tisztességére mentől jób-
ban lehet végbe mennye-
nek, és el készített-
senek.

VEGE.

MEN-

MENDA EMENDA.

- Fol. 11 v. 9. a fin állatotokhoz lege álla-
tokhoz.
20 v. 8. a fin igyekeztis l. igyekezettis.
27 v. 12. minn l. mint.
34 v. 15. akaratbúl l. akaratbúl.
42 v. 14. igyekezettét l. igyekezettetek.
36 v. 7. bővleges balamiznákat l. bő-
vlegesb alamiznákat.
52 v. 4. a finutóltó l. utóltó.
59 v. 3. mem l. nem.
61 v. 5. a fin. jutalomért. l. jutalomért.
63 v. 13. volasztást l. választást.
64 v. 3. ás l. és. v. 13. alkalmasos l. al-
kalmatos.
69 v. 3. a fin. menyeknek l. menyeknek.
77 v. 3. a fin szeretibül. l. szeretetibül.
80 v. 17. Urunk. l. Urunk.

*A többit könnyen észre ve-
hetni.*

